

LA IL·LUSTRACIÓ

Preu:
UNA
pesseta.

LLEVANTINA

REVISTA ARTISTICH-LITERARIA

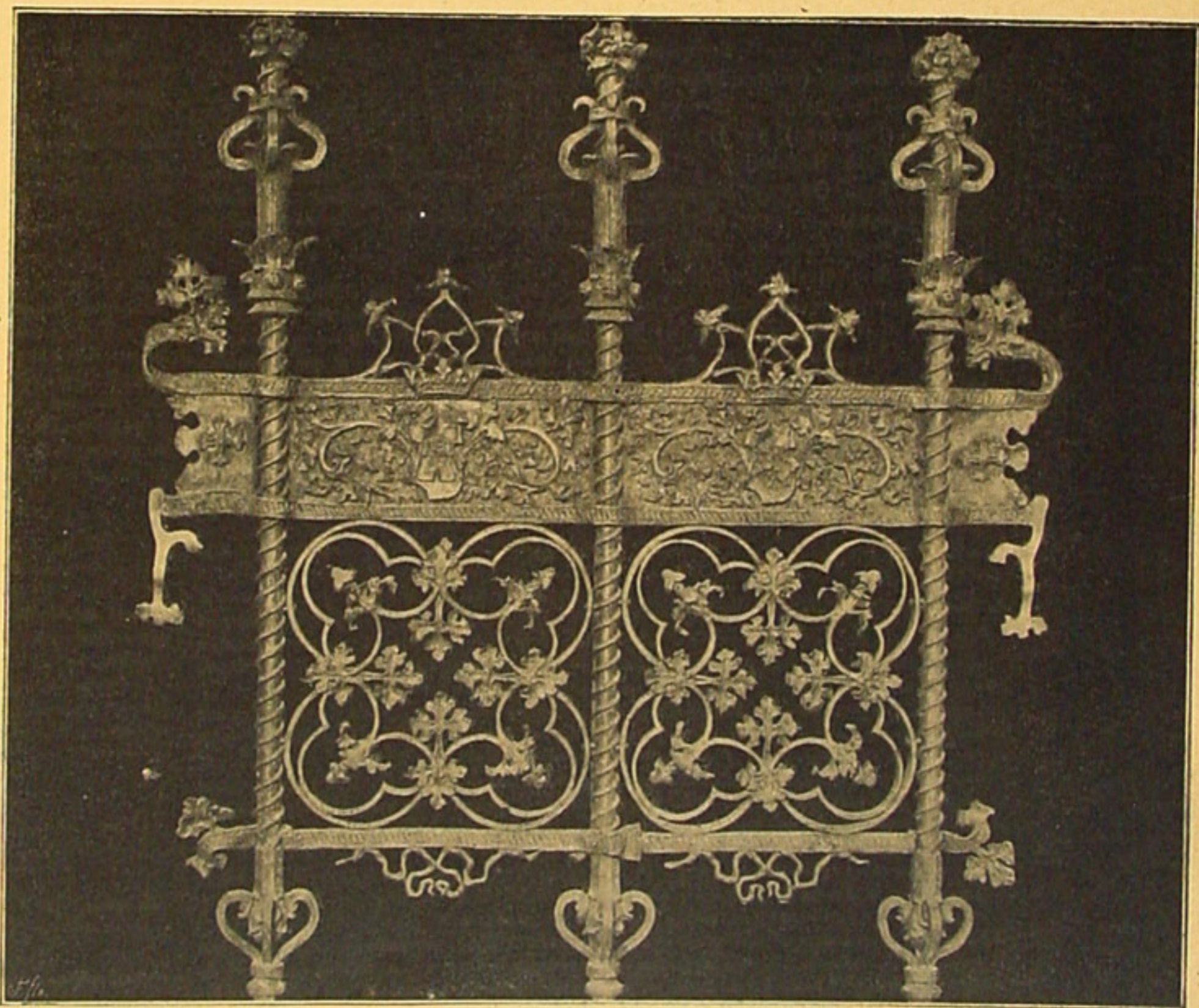
DE

CATALUNYA, VALENCIA. BALEARS Y ROSSELLÓ

Any II

Barcelona, 16 de Agost de 1901

Núm. 20

REXA DEL PANTEON QUE GUARDA'LS RESTOS DE CRISTOFOL COLON EN LA REPÚBLICA DE SANT DOMINGO

SUMARI

GRAVATS: Notes d'estiu: Los banys á la Barceloneta. — Estol de sitjanes contemplant lo pas del «Orfeo Catalá» (fot. de J. O. Borrás). — Fires de Valencia: Una grupa valenciana; Carro anomenat «Bressol d'amor»; Rondalla valenciana-aragonesa; «Una llagosta», primer premi en la batalla de flors; Disparo d'una traca; «Neptun», según premi en la batalla de flors; Vista general de la fira; Lo Jay-Alay de Valencia adornat per á celebrarhi los Jochs Florals (fots. de M. Vidal). — Retrato de la senyoreta donya Pilar Pérez. — La senyoreta Pérez en la ópera «Lohengrin» (fots. de D'Aleman). — Portalada de la iglesia de Caldas de Montbuy (dibuix de Gosé). — Rexa del panteón que guarda'ls restos de Cristófol Colón en la República de Sant Domingo. — Caricatures estrangeres.

TEXT: Crónica de Catalunya, per Joseph Alemany y Borrás. — Visions boyroses de la vall Sacorrada, per Joan Rosselló (il·lustracions de F. Rosselló). — Agost (poesia), per J. M. Castellet y Pont. — Tempestes, per J. O. Borrás (il·lustracions de F. Sardá). — Lo castell dels reys de Mallorca (Perpinyá), per J. Delpont (il·lustració de Sanahuja). — Celistia, per Joan Oller y Rabassa. — Nostres gravats. — Sport, per J. Elías Juncosa. — Revista de teatres, per F. B. — Bibliografia. — Curiositats y passatemps. — Anuncis.

MODAS: Crónica parisenca, per Juliette. — Nostres figurins. — Consells práctichs.

Lo sport náutich. — Ventatjes. — Divisió. — Sobretot rem.

Lo sport náutich es un dels més útils y beneficiosos al nostre cos, ja qu'es lo que compleix en major grau les prescripcions de la higiene. La gran ventatja de practicar-se al mar, respirant los esfuvis marins, axamplant los pulmons y desenrollant nostre organisme per complet, ademés de l'ausencia absoluta de posicions forçades, que vician lo cos, essent la base de malalties més tart, fan que sigui'l que més partidaris compti en tot lo món que s'aprofitan de les seves ventatjes indiscutibles.

Aquest sport té dues divisions principals, que son lo rem y la vela, ó sigui'l *rowing* y'l *yachting*. Aném á ocuparnos separatament de cada un, ja que per la seva importancia bé merexen que'ls analisém ab detenció. Lo *rowing* (y ho dihem en inglés porque creyém que no hi há una paraula ben exacta qu'expressi sintéticament aquest sport en nostra llengua),

es ab la equitació y la esgrima dels sports més primitius, al meteix temps que dels més útils al nostre organisme, ja qu'es lo qu'emplea d'una manera armónica totes les diferents parts del cos humá y que pels moviments de conjunt que necessita fa treballar y per consegüent desenrollar lo més gran número de muscles de nostre cos.

Si examiném un bogador sobre la seva embarcació veurém la confirmació de tot lo qu'havém dit anteriorment. En efecte, per á posar en moviment la embarcació se val dels muscles dels brassos, mans, camas, cuxas, peus, més los del pit y espatlla, ademés de la principalíssima part que hi prenen los pulmons, que s'enfortexen considerablement, y'ls ronyons, qu'adquirexen força y resistència d'una manera forsa remarcable, resultant per consegüent un armónich desenrollament de tots los muscles, gracies als moderns perfeccionaments y aplicacions del asiento movable, rems llarchs, etc., etc., que tan beneficiosos son.

Y no solsament es beneficiós l'exercici del rem per respirar l'ayre del mar, sinó porque'l cos, lliure casi bé de roba, está en contacte casi directe ab l'ayre, y lo qu'es més important, es un camí pera practicar la natació, sens dupte un dels més higiénichs sports y al qu'entran en joch d'una manera més general tots els muscles, sense diferencies entre l'un y l'altre.

Per acabar devém fer remarcar altra part bonica que té y'es la utilizable com á medi de locomoció y que, per consegüent, permet tot practicant l'exercici, cumplir ab les lleys de galanteria, proporcionant á tots esbarjo y distracció agradable ab les boniques excursions als que á la part sportiva s'hi uneix la expansiva fins per á les senyoretas que forman part d'una expedició.

J. ELÍAS JUNCOSA

REVISTA DE TEATRES

Novetats: *La Vitaliani*; *María Stuard*; altres estrenos. — Tivoli: *Barón de Framboisy*. — Nou Retiro: *La Rondalla aragonesa*. — Granvía: *Los dos filletes*.

Pot ben dirse que lo teatre de Novetats ha sigut durant l'última quinzena y segueix essent actualment lo punt de reunió de tots los entusiastas del art dramátich veritat, de tots los que senten quelcóm que no pot ajustarse á les vulgaritats que per regla general s'han de contemplar en nostres teatres.

Será... per lo que's vulga; més lo cert es que poques vegades se pot assistir á una representació tan acabada com les que ara tenen lloch á Novetats, y segurament qu'entre les causes que influhexen en que axó sia una veritat hi haurém de contarhi lo modo d'ésser del públich, que sempre lo que vol es distraures, y sols per axó va al teatre. Perque no hi há dupte que si'l nostre públich sentís bona cosa més l'art en totes les seves manifestacions, altra cosa seria'l poble y altres funcions y d'altra manera presentades veuríam en los teatres.

Mes no hi há remey; hem de convéncens de que l'art no'l sent més que una reduhida part del poble y encara aquesta més de paraula que d'obra; y la prova la tenim ab la aplaudida companyia qu'está actuant á Novetats y que tan magistralment dirigeix la celebrada artista Italia Vitaliani.

Aquesta modesta artista, que ja varem tenir ocasió d'aplaudir l'altra volta que vingué á Barcelona actuant en lo meteix teatre, fa cada nit veritables creacions artístiques, essent secundada divinament per tota la seva companyia, que forma un conjunt admirable per la justesa y propietat ab que sab encarnar los variats personatjes que representan sos inteligents actors.

Lo seu repertori es extens y variat y los estrenos

com qui diu se tocan; la premsa seguidament ha de fer justos y merescuts elogis de la esmentada companyia y particularment de la seva directora, per la perfecció ab que posa en escena aquelles produccions, y ab tot y axó lo públich, aquell públich que omple'ls teatres, no hi vá; no sent obstacle la ausencia del gros públich per á que sían tributats als intérpretes calurosos aplausos que's converteixen algunes voltes en veritables y espontànies ovacions que no podém imaginar lo que serían si tot lo teatre fos ple de la classe d'espectadors que assisten á les representacions de Novetats. Perque la Vitaliani es una artista de veres, com ho han regonegut tots los que l'han vista representar y particularment los qu'hem pogut gosar veyentla en aquell tercer acte de *María Stuard*, una de les obres que ha estrenat aquesta temporada y potser la que més ha cridat l'atenció dels inteligents.

S'han estrenat ademés *Le carambole delle Amore* y *Il paradiso di Maometto* y alguna d'altre, haventhi anunciats més estrenos.

En lo teatre Tivoli tingué lloch l'estreno de la opereta *Barón de Framboisy*, no resultant gayre del gust del públich ab tot y la bona interpretació que obtingué.

La lletra no té res de particular y menys si descontém alguns xistes una miqueta pujats de color.

De la música sobressurt un dío del según acte que resulta de molt bon efecte y té les dugues veus admirablement colcades. Los altres números no van en lloch.

En la execució se distingí d'una manera notable la primera tiple senyoreta Pérez que va fer lo paper de *Alino* ple de vida y sentiment, donant verdader valor á la frase y cantant admirablement la seva partícula.

Dels demés devém anomenar ab alabança á les senyoretas González y Canela y als senyors Siglor y Gamero, per l'interés que demostraren representant los seus respectivus papers.

Al Nou Retiro yaren inaugurarse les funcions ab *Panadero!* *Panadero!* *Panadero!* que'l públich que va á aquest teatre ho aplaudeix. Mes lo *clou* de la temporada y lo que ha atret més gent al teatre ha sigut la presentació del cantador aragonés Juanito Pardo, que ha vingut á Barcelona precedit de molta anomenada y al que han anat á escoltar tots los que forman la colonia aragonesa d'aquesta ciutat, que no son poch.

Lo prop-passat dissapte va obrir de nou les portes lo teatre Granvía, representantshi lo sempre aplaudit melodrama *Los dos filletes*, estrenantshi noves decoracions, algunes d'elles molt ben ensopegades.

Les obres d'aquest género han sigut sempre molt aplaudides per una part del nostre públich, y aixó'ns fa confiar que no serán esquivats los aplausos pera'ls artistes y'ls diners á la taquilla. Així sia.

F. B.

BIBLIOGRAFIA

(En aquesta secció donarà compte de tots los llibres que'ns envien autors ó editors.)

ANIMA, poesías inédites de *Mantel Marinell*.

Ab un exemplar de aquest aplech de poesías nos hem vist favorecuts per lo seu autor senyor Mari-

LA ILUSTRACIÓ LLEVANTINA

ANY II.

BARCELONA, 16 DE AGOST DE 1901.

NÚM. 20.

NOTES D'ESTIU

LOS BANYS A LA BARCELONETA

CRONICA DE CATALUNYA

De la vitalitat indubitable de la gran obra d'En Clavé, n'es una bella mostra la última excursió que han realitzat a Valladolid y Santander l'estol de catalans que formen la agrupació de chors que porten lo nom del seu fundador, del mestre català, que tan va contribuir ab la seva creació a la cultura y perfeccionament del nostre poble.

Gracies a aquestes institucions artístiques que tenen una influència social tan marcada, la classe obrera de Catalunya no ha baxat al extrèm de la de altres terres, ahont, mancades a més a més de la virtut del treball, pensa tan sols ab toros y flamenques, costums embrutidores en tot temps y en tot lloch, y engendradores del enervament de la pensa humana que porta de correguda la atrofia de les fibres més sensibles del cor.

Aquí la classe obrera, casulana per excelencia y celosa de la pau doméstica, resisteix tan com pot (alguns se n'esgarriant per desgracia) la embestida brutal de aquells vicis ó costums exòtics qu'en mal hora varen portarnos gents forasteres, y no son pas les societats chorals les que menys han contribuït a servir lo modo d'ésser del obrer català, al que no haurían degradat cap mica aquells repugnants espectacles, sinó haguessin atiat lo foc dels polítichs sense vergonya qu'han vist

los hi convenia afalagar aquella soferta classe social per a tenirla més a la seva disposició quan arrivés l'hora que a ells los hi convingués la seva inconcient ajuda. Y de la influencia de aquests elements morbosos se'n ressenten avuy los chors d'En Clavé y fins es causa de fraccionaments que no duptem en assegurar que sols servirán per a remarcar més la regeneradora obra del malaguanyat mestre.

La millor prova de lo que dexem dit consisteix en que, no obstant la malestruga força dels enemichs de Catalunya, un nombre considerable de obrers catalans mantenen viu en son cor l'amor a la seva patria, sentintlo glatir al cantar les hermoses cançons de la terra, y dignes y coratjosos s'escampan per tots indrets fent conéixer l'ànima d'aquesta patria seva que tan bé va sapiguer encarnar lo seu mestre en llurs cançons, y ab elles als llabis y la honradesa al cor, enllaçan en germanívol abraç les terres més llunyanes ab la seva propia, que tan sols per serho y tot estimant les altres, es la que'ls hi roba'l cor, la que més estiman.

Axis s'ha demostrat una vegada més ab aquesta memorable anada dels chors catalans a les ciutats de Castilla. Los dos po-

bles s'han fos en un ab l'escalfor de les corrandes del nostre poble, y'ls viscas a Castilla, a Santander, a Valladolid y a Catalunya, han brollat simultaniament dels llabis dels d'allà y dels choristes catalans, demostrant que'ls pobles no s'odian, puig tots son víctimes dels metexos mals.

Avant, avant, obrers de Catalunya. Ja ha dit algú que la música y la poesia son los guaytes avançats de la llibertat dels pobles, y vosaltres porteu abdués en les vostres excursions. Avant y fora.

***

Una de les manifestacions de les lletres catalanes que més

ha contribuït a fer recobrar lo seu perdut esplendor a la nostra llengua, han sigut los Jochs Florals ó Certamens literaris.

Aquestes festes de la Gaya ciencia han pres carta de naturalesa a Catalunya, essent moltes les poblacions en les que ja no's comprén la festa major sense'l seu corresponent certamen, y aquest any podrà marcar-se ab pedra blanca per ser en gran nombre los que hi há convocats ó se han realitzat ja a més dels de Barcelona. Olot, La Bisbal, Camprodón, Girona, Sarrià, etc., etc., no totes elles per pri-

mera vegada, tenen convocats certamens ab nombrosa llista de premis que posan de relleu l'estat de cultura de aquells habitants y fan bategar los cors dels bons fills de Catalunya perque en ells hi veuen lo reviscolament del esperit patri.

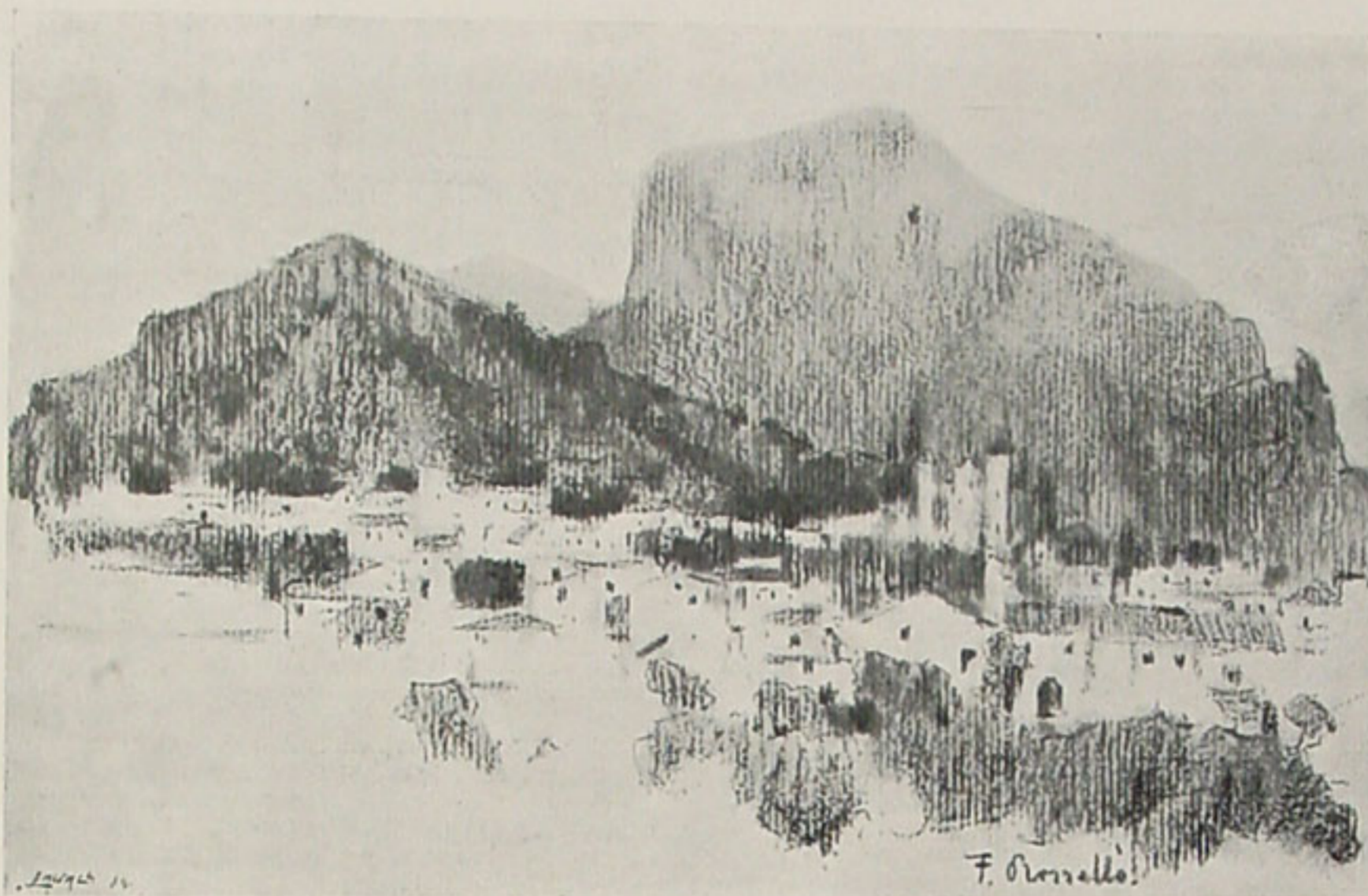
Hi há qui creu que aquestes brillants manifestacions de la literatura catalana no donarán resultats prácticichs, y fundan aquesta creencia en la suposició de que son més ficticis que reals aquests concursos; refermant més aquesta opinió al observar que mentres van augmentant cada día més los certamens literaris, queda la escena catalana orfe de produccions de la terra y minva cada día més la publicació de llibres de veritable literatura...

Nosaltres no pensém igual y casi considerém una follia aquesta suposició. Si la institució dels Jochs Florals qu'es d'ahont arrenca lo renaxement de la nostra terra, ha portat aquest esplet de vida artística, literaria y política a Catalunya, ¿cóm no hem d'esperar fruyts més assahonats encara ab les innombrables ramificacions que dels Jochs Florals van extenentse per tota la nostra Patria? ¿Per qué no esperarçar dies millors? ¿Per qué veureho tot negre?

JOSEPH ALEMANY Y BORRÁS

GRUPO DE SITJETANES,
CONTEMPLANT LO PAS DEL «ORFEO CATALÁ».—(Fot. de J. O. Borrás.)

VISIONS BOYROSES DE LA VALL SACORRADA

L'antich palau de Tornamira de vells murs torrats del sol y cremats de les gelades, negrenchs, clapats, imponents y fexuchs, ab lo nobiliari escut (1) en lo centre de l'ampla portada que s'alça per l'alt pis, ab balconada y finestral barroch com lo portal y acaba en lo porxo de sortida volada de xevrons corcats, ab la creu de bronze qui senyala lo vent sobre la quadrada torre del cantó de mitjorn, y lo rellotje de sol d'horari destenyit en la colrada paret, voltat d'estables, porxadés, saller, molí, terrats y altres dependències, aquell casal sol, aïslat en mig d'horts y jardins, agradosament amagat entre carrers y arbres, en lo peu del vessant de mig-dia del cónich y pedragós pujol de la Mola, á la part de ponent de la oberta, freda y soleyosa vall Sacorrada, es lo recó més bell, ombrívol y arracerat del humil poblet d'Olaró.

Li dona encant y aroma de reliquari antich, de vell tapís, de moble dels avis, d'obra d'art envellida y poetisada, lo rastre de grandesa morta que's desprén dels arbres de soca buyda y corcada, de les parets ennegrides y gastades, dels jardins abandonats y de les sales fosques, polsoses y tristes; l'alenada humida d'aquelles grans y mudes cambres senyorials; la soletat plena de recorts dels nobles comtes Uns de Tornamira, qui durant tants de sigles hi estiuetjaren, fenthi sovint festes y saraus, fins á venir á manco y esborrarse entre'ls anónims de la Cort, dins lo fanch del enviliment y la miseria.

La tristesa que imprimeix la visió de l'obra d'art y del avior oblidada pel rich burgés qui ara n'es senyor, del qui posa més esment á tot lo productiu y profitós qu'en conservar la inutilitat de les coses ennoblides per la severa patina dels anys, fentnos mirar ab condol y simpatia la lenta destrucció qu'esborra lo recort del passat bell y anyoradís, ens inspira al meteix temps noves esperances d'amors, breçols y festes, dolors, tristeses y llàgrimes, inagotables fonts d'eterna poesia que axí com la naturalesa sempre hermosa, feconda y verge ha fet germinar, flo-

(1) Les armes de Tornamira: un lliri de plata sobre daurada montanyola, en camp blau.

rir y fruytar ab vigor y força'ls arbres y herbes propis del terrer de Tornamira, matant lentament les raquíques plantes forasteres, les pobres flors exòtiques, axí l'home nou ha sobrepujat y substituït á la raça exquisida y agotada, á la noble familia consagrada pel temps y'l recort de les passades grandeses.

Anys feya que'l palau permanexia en lo major abandono, solsament l'habitava lo gay moliner en lo molí d'aygua del costat de la torre, los gorrions saltant y niuant per les teulades, volatetjant y piulant per les branques dels noguers de la clasta y al estiu un esbart de negres orenetes qui, giravoltant ab alegre giscladissa, feyan presa capicantse com á sagetes, y s'aficavan per los vidres trencats de los finestrals per á penjar los nius á les podrides fustes del sostre de les desertes cambres. Cad'any tornavan á son niu les orenetes; los teuladers y lo moliner no se'n movían may.

Un bell matí de primavera lo casal despertá de son somni; per les obertes balconades sortían núvols de pols; los gorrions volavan revolts y espantats; picapedrers y manobres ab llargues escales adobavan les teulades y tapavan los crivells de les parets, los fusters arreglavan les portes mal closes y un estol de dones atrafagades, ab los faldallons alçats y arremangades, espolçavan y adesavan los pesats cortinatges de les finestres, la tapisseria descolorida del cadiratge, les caxes, taules y baguls antichs, lo rellotje de Saxonia, los amplex miralls de Venecia, les cornucopies de fasa floretjada, los quadros al oli negrenchs de la patina, los gravats francesos bíblichs y mitològichs sospesos dels murs y'ls mobles tots de tant de temps dexats en lo seu respectiu siti.

No's torbaren gayres días en presentarse'ls esperats nuvis qu'havía d'hostajar. Tenia'l marit ab poca diferencia la edad de Cristo en la creu y venia al poble d'enginyer d'una próspera societat industrial minera fundada pel burgés propietari del palau qu'aquell havia d'habitar. Era alt, begut de carns y axut de paraules, nirviós, de color trencada, barba y cabells negres, mirada trista y freda, veu baxa y sens matisos, carácter distingit y serio, vestit ab pulcritut y esment, casi bé de rigurosa moda,

peró ab roba fosca y mate. Resultava un exemplar típic de la raça moresca qui tant sovint se trova en aquesta terra en trajo d'uropeu.

La seva dona semblava uns deu anys més jove, de regular alsaria, esbelta y no molt prima, ab lo caminar poch vincladís y pausat, la carn vellutada y suau, ab la blancor del colóm, cutis fi y casi transparent, ulls blaus y tranquils, nas prim y recte y cap airós ab cabells rossos, fins y daurats. Quan la vaig veure per primera vegada, sortint de la església, acabada la missa derrera, anava vestida ab falda y cos de satí blau fosch guarnit d'etzabeja, abrich de vellut negre y antich xal de randes subjecte als cabells ab agulles d'or. Entre les mans, grassetes, petiones y llargues, a l'hora desguantades, duya'l rosari de sándal, un devocionari ab tapes de pell de Rússia y ventall d'esquerdes de marfil y tela pintada al oli; esbremantse de tota ella un perfum de coses riques estotjades llarch temps entres fustes oloroses. Lo seu nom era Assunció y lo d'ell Gabriel Escanell; peró en lo poble se'ls conexia solsament per los senyors de Tornamira, ó per l'enginyer y la senyora del enginyer.

Des de la vinguda feyan vida retirada, sols y per ells metexos, sense més relacions que les purament precises, les que'ls imposava la més estreta cortesia, com lo tornar la visita curta y ab certa cerimonia a les families qu'havian tingut l'atenció, ó la curiositat, d'anarlos a saludar a la seva arribada y lo cambiar en lo carrer poques paraules, indiferentes y de simple urbanitat, quan a axó'ls obligava alguna de les noves conexas, desitjosa d'exhibir als ulls dels convehins la vanitosa amistat que fingia.

L'enginyer, ademés, atenia ab esment a les propies del seu càrrech, tractant los obrers y menestrals, per lo qu'era d'aquexos molt ben vist, ab la metexa atenció, mirament y freda cortesia que als senyors de la junta administradora y als altres empleats, peró sens intimar ab cap, ni concorre a les societats recreatives de la població, com tampoch frecuentava cap de les cases particulars. Educat a la escola d'enginyers de la Cort, entre'ls castellans, havia procurat y conseguit deslligarse de les costums burgeses que de nen havia conretes dins la seva familia, adquirint en cambi la major part dels prejudicis nacionals, qu'encara conservava, per més que uns quants anys de residencia al extranger, poch temps a Inglaterra, la major part a París, li havian fet concebre gran despreci de lo propi y fonda admiració a tot lo extrany, cosa molt lògica si's té en compte que les seves aficions y'ls seus conexements se limitavan a les ciencias naturals, respecte dels quals ens trobem ab un atrás relativament més gran que dels artístichs, literaris y filosófichs, per ell del tot extrany y per axó més despreciats. Eix menyspreu, a més de sentirlo, l'creya de tant bon to com les tres ó quatre llengües vives que parlava, ls modos desembarassats y elegants, lo posat greu y la veu apagada y sens matisos ab que's produhia, la correcta y estudiada moda de vestir que usava y'l filosofisme igualitari, fret y desdenyós que's traslluhia per cert ayre de superioritat sobre'ls altres, inclosa la seva esposa, que sols apreciava físicament en rahó a la inferioritat mental d'aquell hermós ser qui res sabia de formacions geològiques, ni de reaccions químiques, sens que per axó dexés de tractarla ab la correcció y atenció que la més exquisida correcció de maneres li senyalava en lo patró extranger qu'havia pres.

Aquesta duya una vida peresosa y retirada, y quant sortia no anava may sola; per los carrers y en les voltes que feya pels camps solia acompanyarla una parenta de més edat que passava en lo palau llargues temporades; si aquesta no hi era y les ocupacions del marit no li permetian anar ab ella, la seguia algú del servey. Al saludarla la gent que topava y pochs dexavan de ferho, contestava ab un moviment d'ulls y una petita inclinació de cap de lo més distingit. Si algú li dirigia la paraula mantenía una atenció condescendent que satisfeya la vanitat del qui li parlava, donant a compendre que no la interessava, ni casi's feya càrrech de lo que li contavan. Fins les galanteries més ó menys discretes que per més afalagarla se permetian dirli, relliscavan com l'aygua sobre'l metall brunyit que ni sols banya la superfície. Sempre se la veyia abstrata, indiferent, incontaminada, revelant lo seu caràcter dolç, resignat, distret, condescendent y falt d'expressió dels gustos y dolors, de les alegries y les penes del seu esperit; temperament passiu, indolent y tranquil, molt apropiat per a dexarse dur. Axó feya que fos de tothóm molt estimada, ab aquell afecte que tenen los devots a la imatge més preferida, la que senten los artistes per les belles estatuas.

Lo pujol de la Mola, vist des del fons de la vall, pareix una muntanyeta de Betlém ab perfil de formiguer. Per les amples marjades dels baxos s'estenen los camps de Tornamira, llavors comença'l bosch, capficantse aviat per la dreta cap a tramontana dins l'ombrivol comellar, més amunt del bosch, per la esquerra, seguexen los marges, ja més expressos, guarnits de casetes blanques, tant petites, que'ls qui passen per devant, semblan mirats des del pla, les desproporcionades figures del betlém; llargues fileres de casulls de pobres sens més que un finestró sobre l'estret portal, girades de cara al sol, entre les espinoses y atapides figueres de moro qui tot ho invadexen, y dels raquítichs ametllers, qui, per no ofegarse, treuen lo cap blanch, vert ó morat segons la estació. Mes amunt, fins al cim, cubreix tot seguit lo pis rica catifa de fons gris de pedra, rametjada del vert dels pinotells, romanins, ginebrons y carig.

¡Oh! cuántes vegades enfilantme per aquell vessant som anat a descansar al pedrisset de pedres mal picades, llises y lluhentes del seure, a la caloretta del sol los días clars del hivern ó a l'ombra dels verts pampols del parral, fet d'estaques y tronchs d'olivera, durant les hores d'ensopiment y peresa del estiu, devant la caseta del jay manxaire de l'orga, d'aquell vell tamboriner qu'ab lo fluvíol y'l tamborino senyala'l compás als rústechs balladors dels balls de figueral y de xapeta y en los enlocats cossiers lo día de la festa de la patrona; — cuántes vegades, repetesch, escoltant distret y adormiscat les interminables cantarelles del vell manxaire, he contemplat embadalit, estàtich, hipnòtich y somniós, l'esplendent paissatge extés al meu entorn, vibrant de llum y de colors a la claror del sol.

Des d'aquell mirador se descubreix pel freu fronter, dentellat forat dels curvats y terrosos costers qui tanca la vall pel mitjorn, lo camp interminable de la planura fins a la negre serra dentada ó la blava faja de mar fosa y esmortida entre la calitja y'ls blanquinosos nuvolets del horitzó. Casi demunt lo meu cap, a la part del nord, l'alt y esquerdat turó del puig de Penyal-roig ab lluhentors d'aràm brunyit, esclerxes y regalims blavosos per la tallada penya y la blanca casa de la hermita de Nostra Senyora de l'Assunció, guardiana y patrona del poble, sobre'l pich més alterós del imponent roquissar. Baix de la serra de ponent, negrenca dels atapits boschs y pinars, lo serral de la Forca, ahon un temps hi penjavan los bandejats, pujolet de terrier blanquinós, d'argila esgroguehida, estéril, sens herbes ni ombres, ab un molí de vent d'entenes mig caygudes y un altre qui encara volta peresosamente ab les negroses y esquinsades veles exteses y balderes, com un vell centenari qui present lo seu proxim fi. Lo pla del fons de la vall en tota la seva extensió creuat de parets y camins, brufat de casetes de figueral y casals de les possessions, y cubert de vinyes, horts, olivars, ametllers y camps de blat y d'altres diversos y esmerats conreus. Més aprop, voltant l'ombrivol recó de Tornamira'ls torts y estrets carrers de la vila, de tosques teulades y cases desiguals y lletges, ab qualque clapa verdosa ençá y enllá dels corrals y hortets; y, casi en lo centre, en lo punt de caseriu més atapit, lo buch de la pobra y antigua església gòtica de pedra enrogida pel sol, ab lo quadrat campanar de sortida teulada, que corona vella creu llatina de ferro rovellat.

Als meus peus, derrera l'alta tapia, una trinxa del bosch de Tornamira, y més avall los horts ab quadrats de llegums y taulars d'hortalises y verdures, y en mig dels jardins, dins aquell oassis encantador, lo sumptuós casal, ab l'ampla clasta y'l camí qui conduceix al proxim carrer del poble, ombrejats per noguers y castanyers revellits y sovint tranzitats per les dones qui, lluhint les faldes de colors vius, lo gipó negre y'l rebosillo blanch, ab la gerra al costat ó'l sach sobre'l cap, van a cercar aygua de la cequia ó a dur blat a moldre. Part demunt lo molí, lo restrellador, los algups y'ls safretjos, rasos d'aygua, com los agradosos brolladors y'l llach de la bella miranda, ample terraplé extés en lo començament del rost, entre'l bosch y'l tarongerar, unit a la casa des de la elegant galeria per un llarch pont y una suau y ampla escalona.

Sugestionat ab la visió del palau un'hora baxa, quiet y bascós d'estiu, mentres lo vell tamboriner ab lo melangiós fluvíol me repetia una coneguda tonada popular, anava recordant lo passat legendari dels nobles senyors de Tornamira, de que tanques vegades havia sentit parlar durant ma infantesa. — Entre les boyres del passat llunya, Pere Unís, lo més antich de que's té memoria, vingut a Mallorca poch després de la conquesta, al

que son proxim parent Pons H. d'Ampuries, creuat capdill y gran porcioner, va dar, juntament ab la seva filla Constança per esposa, lo lloch de Tornamira, possessions, molins y rafals del terme d'Olaró, palau, cases y hort en la ciutat. — Los amors del comte Arnau ab una pobre donzella del poble. — Lo seductor, de retorn d'un llarch viatge durant lo qu'havía acompanyat lo rey en la presa de Málaga als moros, se casá ab la pubilla del més rich mercader de la ciutat, mentres la deshonrada y oblidada jova moría monja, monja arrepentida, de la més estreta regla. — La destrossa feta en los fruytals y verdures del hort y als mobles de la casa, en ausencia dels senyors, pels rebelats pagesos de Pollença, de pas pel poble d'Olaró, retornant del tercer siti posat á la ciutat. — Les grans obres fetes pel comte Ramón Unis Mercandell, lo qui, havent passada bona part de la seva joventut á Italia, á la vinguda, ab escultors y menestrals estrangers cridats aposta, convertí lo pobre y sever casal gòtich en sumptuós palau barroch, ab galeríes, finestrals y balconades plens de flors y ramatges. Alçá y adorná lo llarch pont y la gran escalonada que conduceix al espayós terra-plé ab pilastres y balustres, gerros y estatués de marbre. Posá al centre de la bella miranda un tranquil llach al que acudían les clares aygües dels brolladors del voltant, dins los que's banyavan un estol de ninfes lascives y vincladisses; y en mig del gorch, la nacrada copinya de la deesa del amor, sostinguda per amorets, entre canyes, lliris y jonchs; ahon lo galant comte se recolava als peus de la bella comtesa, noble, gentil y graciosa primcesa napolitana, en obsequi de la qu'havía fet aquelles costoses reformes y aquells hermosos jardins á la moda del començament del sigle XVII en que vivían. — Recordava's espléndits saraus que sovint se feyan al palau; y'ls artístichs balls que's davan als nobles convidats vinguts de la ciutat per assistirhi, dins les espayoses sales ricament adornades ab cortinatges, tapissos, catifes, flors, aranyes y lluminaries. — Los balls populars que fins á la fuyta dels comtes se repetiren cad'any la nit de Sant Joan en la clasta del palau, als que prenía part tot lo jovent del poble, discorren lliurement pels miradors, jardins y galeríes profusament il·luminats á la veneciana. — La ruina y desaparició del ultim comte, — la venta del palau, — l'abandono de tots aquells objectes que abans conservava l'afalagament del recort, l'amor de la mirada y'l calor de la vida, y dels qu'encara no s'era esborrat lo segell de sa noblesa ab lo semi oblit dels bells passatges de la vella historia ab matisos de poética llegenda. — Y recordava que llavors, feya poch, havían vingut á habitar aquell noble casal l'enginyer y la seva esposa, representants los més distingits de la nova aristocracia intelectual, prosaica y vulgar, en mig de ses pretensions de refinament y cultura.

Mentres tant havía substituït la blanca claretat de la lluna

crexent á la feble y esvahida llum del día. Les tranquiles aygües del llach de la miranda parexían de metall brunyit, les cascades dels brolladors raigs d'argent viu, la inmóvil superfície dels estanys, amples llunes de mirall y'ls revols de la cequia del molí les revinglades d'una llarga serpent ab lluhentors de plata; esgroguehida y dolça claror banyava'l mirador, lo pont y les escalles, les baranes, los gerros y les estatués; una taca de fosca de l'ombra del casal cubría la clasta allargantse pel tarongerar, á la que seguía una faixa de blancor sobre'ls rostoys y hortalises, y á n'aquesta un círcol fosch de les cases y carrers del poble; llevors venía la blancura de l'ampla vall, tancada per un altre círcol de fosca dels costers y serres del voltant, y més enllá claror indefinida fins á mesclarse y diluirse dins la blavor del cel.

Sortint de la galería aparegué sobre'l pont la dolça figura d'Assunció. Pujá l'escalonada ab pas suau, apagat y lent, y aturantse en lo darrer replá dirigí sa tranquila mirada al astre de la nit. Era blanca com la lluna y com la metexa terra, vestía lleugeres robes de llarchs plechs y amples mànagues, los braços y'l coll nuus, los fins y rossos cabells, sencillament pentinats á la grega, lligats per dos círcols d'or, y duya en les mans caygudes un ample ventall de fulla de cocoter. Los raigs argentins de la lluna il·luminavan aquell rostre seré, correcte, inalterable com lo de les estatués. Seguí llavors tranquilament son camí pel mirador fins arribar al llach que atravessá per un estret pont amagat entre jonqueres, anantse á seure dins la copinya de Venus, com feya altre temps la comtesa napolitana, en mig de lliris y assucenes á flor d'aygua y del estol d'esgroguehides ninfes girades cap á ella per á resguardar la cara de la fresca pluja dels brolladors.

Lo fluviol feya estona que callava, lo tamboriner dormía, serena y dolça quietut regnava en tot lo que alcançava ma mirada; la trasfigurada natura ofería'l més acabat passatge dels bells quadros helénichs. A l'apagada y suau remor de l'aygua en les cequies y brolladors acompanyava'l cant escardat, vibrant y armónich, seguit, acabat y représ, multiplicat, interromput, indefinit de milions y milions de grins y granots escampats per tota la vall, mentres dins lo cel blau les innombrables estrelles de diversa magnitud y á diferent distancia brillavan tremoloses, s'apagavan y tornavan á lluhir ab perpelleig seguit y maretjador, formant un august concert de sublim grandesa.

La lluna continuava lo seu invisible camí... y no sé fins quan va durar l'éxtasis somniós d'aquella visió.

JOAN ROSSELLÓ

(Acabard.)

(Il·lustracions de F. Roselló.)

AGOST

SADOLLADES de sol, dorman les vinyes,
plenes de pámpols verts;
les perdús les traspasan á frech d'ala
y'l Cel les beneheix.

Per entre'ls pins, les cadeneres piulan,
los negres orenells,
s'empaytan bojeant, besantse sempre,
besantse ben contents...

La blanca carretera interminable,
com si fos una serp
s'extén tota polsosa, donant voltes
pe'ls bachs y pe'ls soleis...

Y entre l'ensopiment y la peresa,
trescant poch á poquet,
passa un carro sexuch y la pols blanca
sembla boyra del Cel...

Mig adormides cantan les cigales
per entre'ls olibets...
es un himne á les vinyes silencioses
plenes de pámpols verts...

Som al agost, amor... la soleyada
rebat per tot arreu,
la terra es coronada de poncelles,
de lliris y clavells.

Som al agost, amor... les vinyes verdes
endinzan ses arrels,
y'ls apinyats rahims de sota'ls pámpols
verolan s'augment...

Passém parlant d'amor entre les vinyes,
passem'hi fent brasset,
que jo't faré, ma vida, una corona
de pámpols y clavells...

.....
Som al agost, amor... les vinyes dorman
plenes de pámpols verts...

J. M. CASTELLET Y PONT

Barcelona, 1901.

FIRES DE VALENCIA

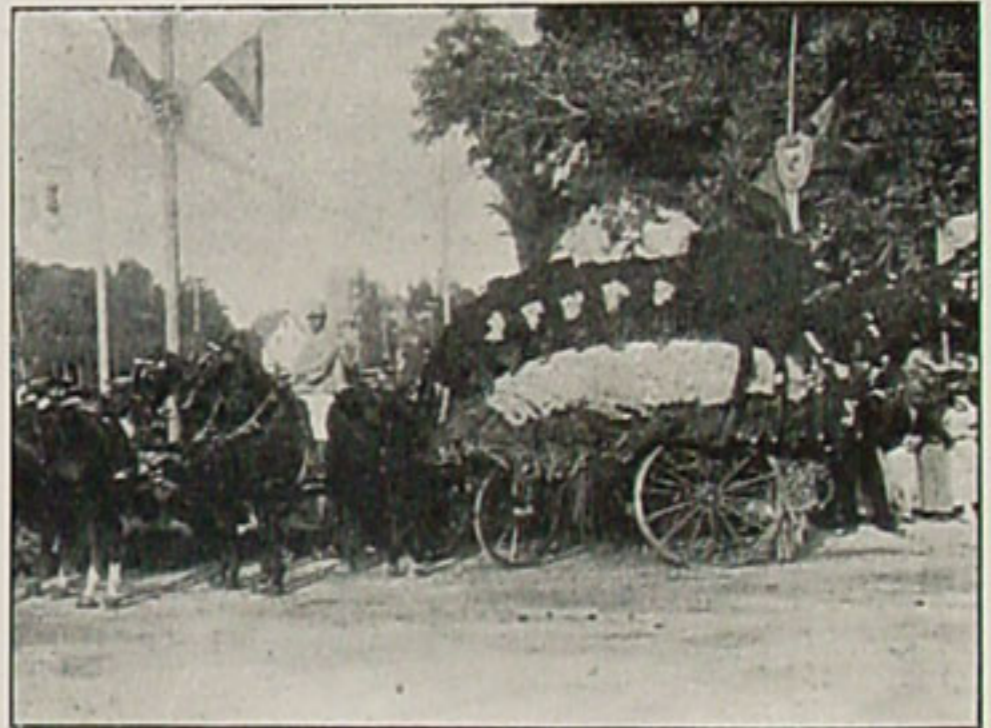
UNA GRUPA VALENCIANA.

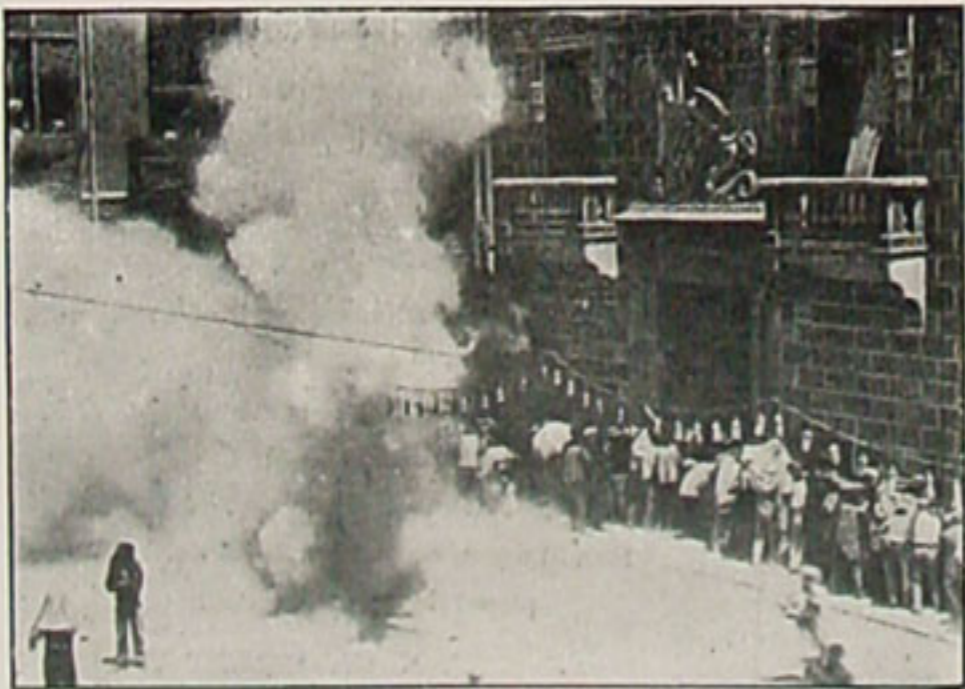
CARRO ANOMENAT «BRESSOL D'AMOR».

RONDALLA VALENCIANA-ARAGONESA.

«UNA LLAGOSTA», PRIMER PREMI DE LA BATALLA DE FLORS.

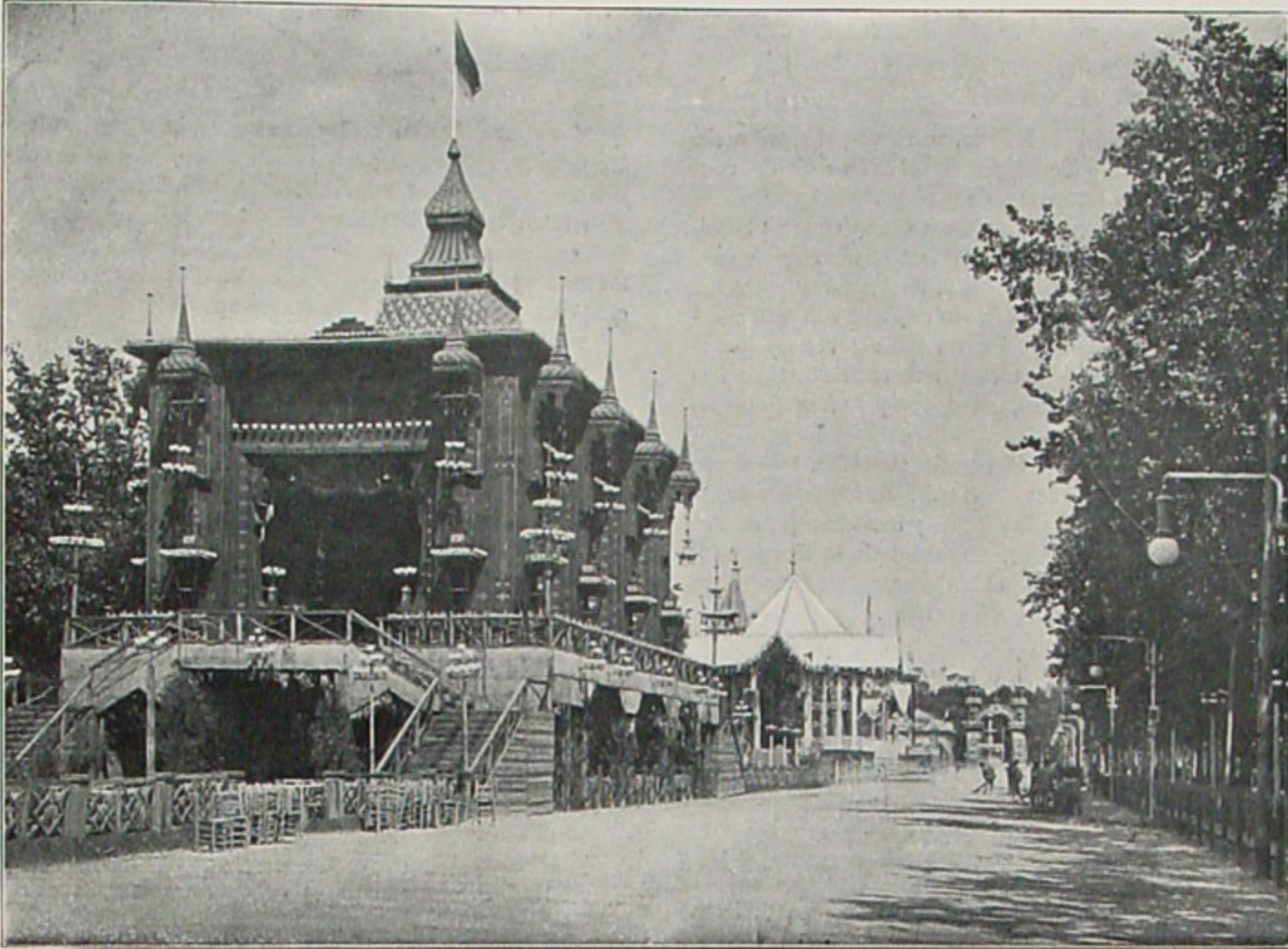

DISPARO D'UNA TRACA.

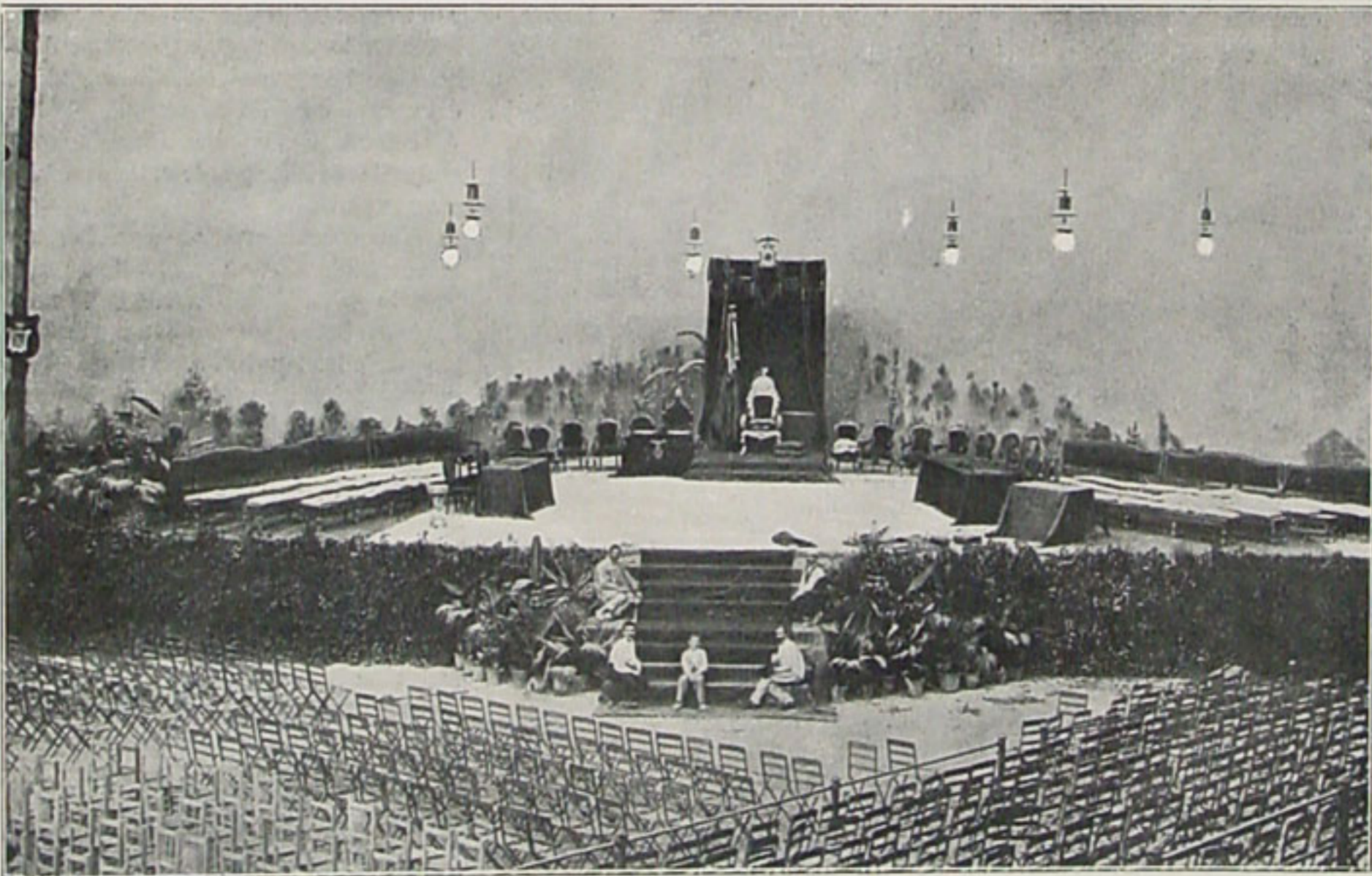

«NEPTUNO», SEGÓN PREMI DE LA BATALLA DE FLORS.

VISTA GENERAL DE LA FIRA

LO JAY-ALAY DE VALENCIA ADORNAT PER À CELEBRARHII LOS JOCHS FLORALS.—(Fots. de M. Vidal.)

TEMPESTES

DE colzes al empit de la finestra, acaronat pel súptil oreig de la marinada y banyat per un sol ardent d'estiu, contemplava embadalit la hermosura de la plana.

L'atmosfera pura y serena destacava claríssimament l'encer badú que sota mos peus s'extenia, fent resaltar ab viu contrast los colors de les matisades flors, ab los foscos tons del fullatge de les salzaredes y'ls esblaymats de l'herba menuda. Refilavan alegrement los aucells en la tranquila aubaga y munió de papallons giravoltavan mandrosament, aturantse lleus instants a xuclar la mel dels calzers, enredantse y desfentse per l'espai com bolves argentades.

Mon esperit se rabejava en aquella atmosfera transparent, tenint per encoxinat respatller les coroles de les embaumades flors y per dosser la inmensa volta blava, y mos ulls esguardavan ansiosos de fruhir tanta bellesa, no sabent ahont fitarlos si al cel ó a la terra. Per fi's dirigiren al horitzó quedant fixos en un nuvolet petit y blanch com una tofa de llana.

M'encisava al véurel esfilagarsarse y ondular prenent formes fantástiques, extenentse poch á poch, ensenyorintse del cel, pujant amunt, amunt reflectint enceses bolves. Tant aviat se m'apareixia en llenca blanquinosa com carena de nevada muntanya, com se cambiava en grossos matolls dibuxant vigorosament les torratxes d'una fortaleza, ó agombolantse sense forma precisa, en munió de corves daurades en sos ribets pels refulgents raigs del sol de mig-dia.

Y'l núvol petit y blanch s'enfosquia boy augmentant de mida, y a cada nova figura s'anava engroxint y extenent de mica en mica, fins que tapá al sol, acompanyantlo una rafagada de vent sech, que va fer trontollar los roures y alzines boy colltorsant les flors.

Aquesta impressió me despertá de mon ensomni y molestat vaig tancar la finestra de ma cambra, ensemps que queyan unes gotes grossíssimes, de quines unes al batre al rocán se destriavan en polsosos esquitxos, mentres les altres se fonían en la assedegada terra.

La pluja esdevení espessíssima y barrejada ab pedra que repicava ab malestruga fresca's vidres de ma finestra, formant un atapahit cortinatje gris que tot ho confonia.

Ni un llamp esquexá'ls núvols, ni un tró bramulá en la fosca.

Derrera'ls vidres mirava escórrers la pluja per les marginades en corrents d'aygua llotosa y esmunyirse pels solchs y viarany's ab frisa furia, saltironejant de pedra en pedra adhuch coronantse d'escuma. La ventada produhía un fregadís de llástima que punyía al cor, al sacsejar violentment tota la plana, y al mig de tot la pedra reventa de rabia, rebotfa en lo terror saltant entorn en borrellons de glassada neu, remolinantse al impuls del vent ab confusió horrorosa.

Després pará en sech. S'esvahí la turbonada y'l sol rialler y ardent, de nou amanyagava la plana.

L'atmosfera semblava d'or. Infinitat de bolves brillantes restavan sospeses enmirallant lo cel, embolcallada dels reflexos de les gotes d'aygua que formavan una boyrina tornassolada. Allavors torní a obrir la finestra y de colzes al empit me vaig esborronar al precisar lo mal que havia fet la turbonada.

Arreu, esfullades les flors, esquexats los branquillons, esclafat l'herbey, encatifavan la terra ab la revolta confusió de ses malbaratades despulles, ofegantse en lo fangeix, morint d'angoxa. Les esfilagarsades fulles dels canyars s'aclofavan desmayades arrossegantse per terra. Los aucells espahordits havían fugit abandonant la plana, y'ls papallons ab les ales axafades finían al mig del llot entre les fulles rompudes. Tota la hermosura anterior s'havía cambiat en escampall de miseria.

Aquella tempesta muda, havia transformat la plana, abans rebosanta de vida, en un munyoch de desolació y de mort. Del es-

plet de colors, llum y alegria, sols restava la tetrica fredor d'un cementiri.

Sols los arbres de la llunyana salzareda havian passat pel mig de la tempesta com afalagats per un doll de caricies. Gallardejant frisosos sos cimalls, fent relluhir les perles dexades per la pluja, semblavan somriure joyosos al ovirar malmés sota seu tot lo que no havia pogut resistir l'embat de la tempesta. Enlayravan al cel ses puntes lluhentes rumbejant sos foscos tons brillants per la mullena y's gronxavan suauement al impuls del fresch oreig, produhint un burgit apaygat com la mofeta rialla de la grandesa contra la miseria.

La tristesa m'invadí lentament, apoderantse de mon ser, fent passar per mon cervell visions esgarrifoses.

Y desfilaren devant mos ulls les desgracies mudes y'ls sofriments íntims de la vida, aclaparant baix son malestruch pes a les ànimes sensibles, les que possehexen un fondo rublert de sentiments nobles, les que senten

son esperit enlayrarse als ensomnis de bellesa, condormintse de plaher al fruhir emocions internes. Y les vaig veure blahides de dolor, esfullades d'ilusions, al impuls de les tempestes del cor, del vent del infortuni, de que trigan molt a referse en cas de que axís sigui, igual igual que les flors de la planura.

Mentres que aquelles ànimes petites y mesquines, insensibles a tot afecte tendre, les qu'empunyan ab rialla indiferent la bandera del escepticisme, les que constituheix son fondo l'egoisme més descarnat, sense connoures per les desgracies agenes, les que no creuhen en les desinteresades accions dictades per la bellesa del cor, les que no conxen les lluytes del esperit, les veyia redressarse més ardides que may, llessant fatídica rialla y gronxarse suauement entre mig de les despulles del infortuni,

rumbejant sa mesquinesa de sentiments, igual igual que feyan en la plana los roures y les alzines.

J. O. BORRÁS

(Il·lustracions de F. Sardà.)

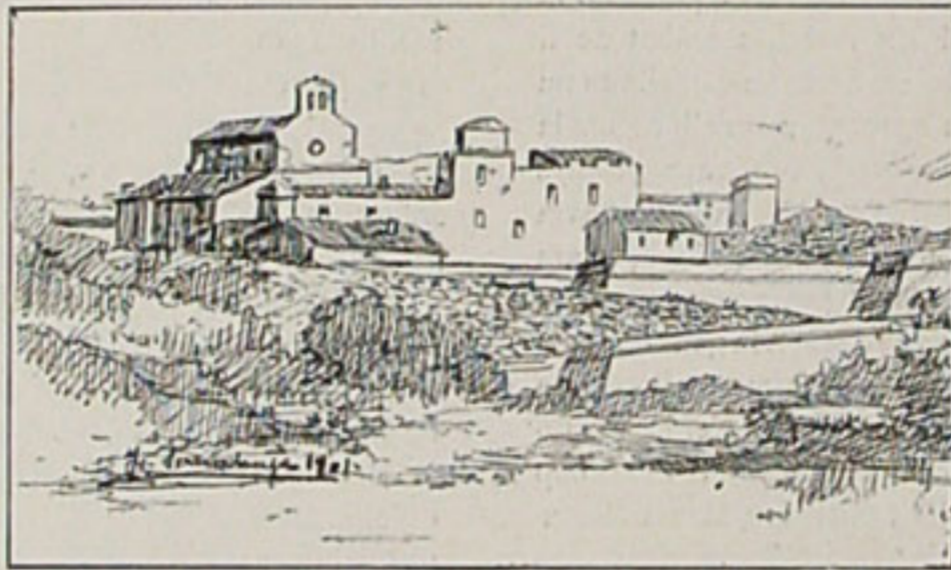
LO CASTELL DELS REYS DE MALLORCA

(PERPINYÀ)

ARA ne dihém la Ciutadela; ho es des que'l varen axamplar los reys de Castella, y que'l fortificá ademés l'enginyer francés Vauban; mes aqueix antich castell se veu encara casi tal y qual que'l feren los reys de Mallorca, des del 1278 (1).

De la plaça de les Esplanades, lo camí puja entre mig de fortificacions, de ponts y de fossats; al arriuar al primer pont-llevadiç, que vigila una centinella, veyém los «quatre homes de pedra» esculptats a la portalada; travessém lo portal, hon es lo *poste* de garde, girém a dreta, y som al devant del castell, quines parets altes, dretes y llises, totes de pedra picada, s'axecan imponentes y groixudes. Passém sota d'una volta, y nos trobém dins de la «cour» (ó pati) del antich palau.

Son d'admirar les arcades del debaix, amples y baxes; lo por-

tal ab ses rengles de marbre roig y de marbre blanch; les finestres ojivals de per costats; y, a un recó, una escala de pedra del tot original, ja qu'es posada dins de la paret y pus, sens res més per la sostenir.

A'n el primer pis, tot es artístich y esculptat: les columnetes y les arcades ojivals del passadiç, per sota d'hont se llegeix la data 1291; la portalada románica de la capella, de marbre blanch y marbre roig, ab columnetes, capitells, arquivolta y motlures; mes per alt, lo rosetó de la capella y un campanil, senzill y esbocinat, mes tan enlayrat qu'hom diria un aucell, quitllat al cim del terrat per vigilar la niuhada de la casa. Les

campanes que hi son penjades diu que portan aqueixa inscripció (1601): «† Philipus III Dei gratia Hispaniarum rex. Feta lany MDCI.»

Aqueixa capella, que ara es sala d'armes de l'artilleria, aquexes estancies hont fa de repetició la música del 12.º regiment d'infanteria, son les metexes hont s'estavan les corts dels reys y reynes de Mallorca, En Jaume I, En Sanxo, madrona Esclamunde (de Foix) y Na Maria d'Anjou; y es aquí que pel 1315 fou rebut l'historiador y cavaller En Ramón Muntaner, quan va portar des de Catana-de-Sicilia lo rey En Jaume II, llavors de la edat de dos mesos:

«..... é axí entrám per la vila de Perpinyà ab gran honor

(1) La vista del Castell dels reys de Mallorca, a Perpinyà, que doném avuy, nos l'ha enviada el senyor Sanahuja, un pintor catalá que s'está, des d'un quant temps a Rosselló, hont té guanyades bones amistats.

En Sanahuja tot sovint exposa les seves obres a Perpinyà; son *Retrats* de rossellonesos, *Marines* tretes del pintoresch port de Colliure, *Vistes montanyeses* de l'Albera y de Canigó, *Paysatjes* de la plana, com ho era'l seu gran quadro de Castell Rosselló. Tot just ara té de fer lo retrato del senyor Justí Pepratx, lo conegut catalanista perpinyanés.

Doném les gracies a n'En Sanahuja, per la seva col·laboració a LA IL·LUSTRACIÓ LLEVANTINA—(N. de la R.)

» que'ns fou feyta é anam-nosen al Castell ahont era la Regina,
 » mare del Senyor Infant En Ferrando, é Madona la Regina,
 » muller del Senyor rey de Mallorques, é les dues com vegeren
 » que nos muntavem al Castell, devallaren á la capella. E com
 » foren á la porta jo pris en mos braços lo Senyor Infant, é
 » aquí amb gran alegría jo'l porté davant les Regines que reyen
 » ensemps..... »

*
 * *

Regirem-nos; veurém altres finestres ojivals, algunes d'elles
 esculptades, que s'han tapat per ne fer dormitoris pels soldats;
 n'apar lo dibuix á la paret: ¡es malaguanyat!

Seguim sempre; passat un'altra volta, torném ésser defora,
 davant del portal que en primer, y fins als 1561, era la entrada

del castell. Aquexa torre carrada, aqueix pont, aqueixa porta-
 lada mig-esborrada, es per hont passaren y repassaren los reys
 de Mallorca, llurs cavallers y llurs guerrers, y los correus que
 tot sovint enviaven á Barcelona y als quatre cantons de Ros-
 selló.

Es de remarcar que'l castell es bastit sobre d'una fortificació
 esquerpada, rodejada de fossats, y que té unes torretes de defensa
 á cada corn; lo terrat de la capella, fins es planejat á les vores!

La Ciutadela es lo monument més vistós de Perpinyá, ja
 que sobrepuja, y de forsa, tota la vila; y per mi n'es també lo
 monument casi més vell, y sobre tot més históric.

J. DELPONT

Mars de 1901.

CELISTIA

PASSADA mitja nit tots quatre comensaren á dormir-se. Lo tren
 no parava de trontollarlos galopant gegantinament, com
 una furia infernal, per entre'ls camps adormits mentres estripa-
 va la negror de la nit, ab bocanades enceses, escabellades... fan-
 tásticas. Dins del departament l'atmosfera era pesada, plena
 de fum de cigarro y d'una olor oliosa.

Tots quatre eran científichs de diferents païssos. Lo més jove
 restava despert, arrimat als vidres, filtrant la mirada entre les
 negrors de la nit fins á clavarla al lluny, á ratlla d'horitzó, en un
 turonet punxagut, que s'axecava ple de misteri y de poesia.
 ¡Quáns anys feya que no havia estat en aquelles terres, les terres
 de sa infantesa! Y son esperit mascle se li encongía davant
 d'aquell paisatge ple d'ombres, però il·luminat pels recorts. Ell,
 lo gran cirugiá, l'ànima serena, impertorbable, en aquell mo-
 ment sentías corprés, emocionat, ab una llágrima als ulls.

Y'l turonet s'acostava, s'acostava dolçament.

Al seu darrera hi veuría acoblades ab fonda quietut les ca-
 setes del poble de sa infantesa. La casa dels seus pares no la
 podria distingir; la nit era tan fosca! En aquell moment se li
 despertá viu, brillant, lo recort de la seva mare; aquella bona
 dona prima, seca, enérgica, que s'oposava á qu'ell seguís la
 carrera de metje. ¡Pobra dona, ja era morta! Durant aquells anys
 de vida activa, de glories, de desesperacions, casi no se'n havia
 recordat de la seva mare, ni del seu poble, ni de ningú. Y ara
 se'n arrepentía de tot cor d'haverse dexat portar per l'egoisme
 fins aquest extrém. Tota la seva gloria la devía á la gent d'aquell
 poblet. Lo bon mestre que li ensenyá les primeres lletres; lo
 metje que li va donar les primeres nocions de les ciéncies natu-
 rals; lo vell apotecari, ab la seva botigueta petita com un cop
 de puny, ahont ell anava ha passar les tardes despatxant fórmu-
 les senzilles.

Y'l turonet s'acostava, s'acostava dolçament y ja's feya casi
 imponent ab ses córrechs, ab ses pedrotes; ab lo misteri ferés-
 tech de les parets escardades y runoses del castellet que coro-
 nava'l cim. ¡Quántes voltes ell hi havia trescat per aquells in-
 drets, jugant ab sos companys, ignorantse á sí metex, sense som-
 niar ab les glories que l'esperavan!

Lo tren va fer una giragonsa y's llençá furiat als peus del
 turonet. Un desitj refinat, lleuger, de poeta, va fer commoure
 l'ànima reflexiva del científich. Volgué respirar l'ayre d'aquelles
 terres y baxant lo vidre tregué'l cap á fora. L'olor de les herbes
 molles pel relen de la nit li ofegá l'ànima entre una boyra de
 recorts dolçíssims... ¡Ah les seves nits d'amor platónich passa-
 des ab la filla del metje pel jardí de casa d'ellal... ¡Quan festeja-

van respiravan aquell ayre, l'meteix, idéntich... després de tants
 anys! Entusiasmats somrigué ple d'alegría y tancá'l vidre de cop.

Lo tren xiulá, va passar un llum rápit... y un altre y un altre.
 L'andén s'acostava. L'expres no hi pararia en aquell poblet. Ell
 se va axecar; li semblava que hi trobaria persones conegudes...
 Y l'andén venia... venia... y passá, ple de llums enlluernadores;
 en mig d'axordador terratrémol... desert... no més ab el quefe
 d'estació y uns quans empleats agrupats sota un fanal. Totseguit
 quedá endarrera, allunyantse, fonentse en les ombres... Y ara...
 ara... vindria'l poble y neguitós esperava qu'acabessin de passar
 una renglera d'arbres que li tallavan la vista. Va sentir que'l
 tustavan. Un seu company li demanava ahont eran.

—¡Al meu poble!—va cridar entusiasmat. L'altre s'axecá de
 cop y cridá al demés. Tots s'abocaren darrera'ls vidres.

—¿Aquí vareu náxer?

—¿Lo poble vostre?

—Lo poble de la nostra eminencia...—

Y'l poblet aparequé, adormit, rónech, arredossat tímida-
 ment als peus del turonet com fill esporuguit vora sa mare.

—¡Miréusel! ¡Miréusel!—cridá ell.

—¿Ahont es la vostre casa?

—No's veu... Aquí per aquests camps vaig passar la meva
 infantesa.

—Aquí os farém lo monument,—va dir un tirantho á broma.

—Si'l trobém aquest poblet... ¡es tan petit!—va afegir un
 altre.

Y'l poblet s'allunyava arredossat al turonet, com esporuguit
 de les burles que comensaren á caure sobre d'ell.

Al cap d'una estona en lo departament tornava á regnar
 quietut. Tots dormían. Sols lo més jove restava despert, avergo-
 nyit d'haver tingut la feblesa d'ensenyar als seus companys lo
 poblet de la seva infantesa. Ab la més gran ignocencia l'havian
 mortificat. Burlantse d'aquelles casetes mal agrupades, pobres,
 rónegues, semblava que's burlessin de quelcóm intim, sagrat de
 la seva ánima; se burlavan dels recorts de la seva infantesa,
 d'aquella época de la seva vida qu'ell més estimava... ¡Oh l'amor
 de patria!... Ell que ja's pensava lliure d'aquest amor que tantes
 vegades cega'ls homes!

L'endemá, al despertar, recaygué la conversa sobre'l poble
 vist entre ombres la nit abans. Passat lo sentiment influhit pels
 recorts, l'ànima del científich tornava á presentarse freda, re-
 flexiva. Jutjant desapassionadament, lo seu poble se prestava á
 les burles... y ell va ésser lo primer en repetirles.

JOAN OLLER Y RABASSA

NOSTRES GRAVATS

LOS BANYS Á LA BARCELONETA

Es casi imposible passar l'estiu á Barcelona sense anar á passejar alguna volta per la platja de la Barceloneta ahon hi há instalats los establiments de banys de mar.

Los tranvies y golondrines que portan á aquell apartat barri de la ciutat se veuen plens seguidament de gent que allá acut, uns per necessitat, altres per gust y alguns, los més cursis (que no son poch) per la moda, ja que durant algunes hores del dia, particularment al caure la tarde, se convertexen aquells encontorns en lloch de reunió d'un bon nombre de families que's passejan amunt y avall disfrutant del espectacle ó be entran en algún dels restaurants y des de les terrazas contemplan la inmensa llanura del mar, tot fent un avant sopar que no'ls deu pas treure la gana.

Sense tenir la importancia ó la anomenada d'altres ciutats en lo que toca á banys, té Barcelona uns quants establiments molt ben montats, als que donan vida, més que'ls que puguin venir del interior de la Península, los metexos habitants de Barcelona, puig entre les 500 mil y pico d'ánimas que conté, un bon nombre de centes mil n'hi han que no poden passar aquests mesos de calor sense remullarse'l cos.

La fotografia que reproduhim en nostres planes dona bona idea de lo que son los establiments de banys barcelonins y del quadro ensisador que des d'ells s'ovira al fixar la vista vers á Llevant, quina costa's pert al

SENYORETA DONYA PILAR PEREZ (Fot. de D'Alemany.)

lluny del lluny entre la calitxa y la fumarola de les fábriques que la poblan.

ESTOL DE SITJETANES, CONTEMPLANT LO PAS DEL «ORFEO CATALÁ».

Una fulla més pot enganxar lo celebrat *Orfeo Catalá* á la seva brillant corona de llors recullits arreu arreu per tots los indrets de la patria y á fora d'ella; que no som pas los catalans sols los que celebrém les tasques del *Orfeo*, sinó que'ls forasters, potser més impregnats del ambient musical y artístich que's respira en altres terres més europees que la nostra, apreciant també ab ton son valer á la llorejada institució catalana que tan va celebrar la bonica y riallera vila de Sitjes lo diumenge, dia 4 del corrent, fan grans elogis de aquesta societat choral y li dedican frasses d'encoratjament y afalagadores felicitacions.

A Sitjes se'n recordarán molt temps de aquella festa, perque, com per tot allá hont va l'*Orfeo*, se li va fer una rebuda entússiasta, en la que hi prengué part tot lo poble, uns recorrent junt ab l'*Orfeo* los nets carrers de la vila, altres des dels balcons y terrats saludant á la senyera y als individus que forman lo chor, particularment á la secció de senyoretas que dava bo de véurer ab ses blanques mantellines creuhant per los carrers de la blanca y assoleyada Sitjes.

D'aquella festa ne doném un recort als nostres llegidors al reproduhir lo balcó de la patriótica Agrupació catalanista de aquella vila, curullat de boniques sitjetanes, si guapes sempre, más en aquells instants en que'ls seus cors glatían per la patria; que les noyes catalanes son més maques quant més catalanes son.

LA SENYORETA PÉREZ EN LA ÓPERA «LOHENGRIN».
(Fot. de D'Alemany.)

LES FIRES DE VALENCIA

Induïblement la ciutat de València es una de les que celebra ab més esplendor y ab més art les seves anomenades festes de juliol.

La industria y'l comerç, les autoritats y la premsa, les associacions recreatives, literaries y artístiques, lo poble en general, tots treballan per á que los festejos resultin lluhits y artístichs, y eclipsin los dels anys anteriors.

Axis solsament se comprén que pugan presentarse espectacles de tanta atracció com son les batalles de flors, cabalgates, castells de fochs artificials y traques de 500, 1 000 y 2 000 metres que voltan tota la ciutat. S'organisen tombols á benefici dels establiments de beneficencia, cotillons, retretes, balls populars, certámens literaris, etc., etc., es á dir tot lo que's considera pot portar á la ciutat valenciana bon nombre de

forasters, objectiu que conseguexen casi sempre. Aquest any n'hi han anat més de 60.000.

Es en va que intentém explicar, encara que sigui de gros en gros, lo que representan los gravats que omplan les dugues planes centrals d'aquest número, perque per á donarne una idea seria necessari omplir moltes planes.

Les fires resultan cada any més lluhides per la millor organisió que'ls hi imprimeix la experiéncia dels anteriors; lo certamen del *Rat-Finat* aumenta en importancia; la cabalgata, los balls populars, los concursos regionals y particularment la batalla de flors ó siga la descripció tan sols dels cotxes guanyadors dels premis se'n emportaria un espay del que no podém disposar, resultant ab tot deficient, ja que sols una visita á València durant aquells días pot fer conéixer bé lo temperament fantasiós y artístich de aquell poble y les belleses naturals de aquella terra y de les seves filles.

PILAR PEREZ

La tiple Pilar Pérez, es una artista que conta solsament vintidós anys y es actualment una cantant de gran anomenada; altura á la que voldrian arribar moltes que tenen més anys qu'ella y portan molt més temps de carrera artística.

Dotada per la naturalesa de bones y brillants facultats, aprengué de cant en lo Conservatori de Madrid, y després d'uns aprofitats y sobressalients estudis, va dedicarse á la ópera, cantant en los millors teatres d'Espanya, y sentse aplaudir en la *Bohème*, *Aida*, *Lohengrin*, *Faust*, etc., essent sempre festejada en totes elles. Ara ha volgut demostrar que també es una bona artista declamant y ho ha lograt donantse á conéixer en lo teatre Tívoli de aquesta ciutat, ab la representació d'operetes y sentse ovacionar en totes, no sols per la seva manera de cantar, sinó també per la seguretat y expressió en lo dir, que la acredita de verdadera actriu y fa esperar per al demá.

Nosaltres, ab tot y'ls aplausos que ha obtingut, sentím que la empresa del teatre Tívoli, aprofitant tan bona adquisició, no'ns l'hagi feta conéixer ab obres més bones y de més empena, ahon hagués pogut lluhir completament totes les seves facultats.

No obstant aquesta contrarietat, creyém que la senyoreta Pérez té ample camí obert y que estudiosa com es y ab les condicions naturals de que fa gala, podrá conseguir nous llores en la seva artística carrera.

Al publicar en aquestes planes lo seu retrato nos complavém en trasmétreli la nostra més coral enhorabona.

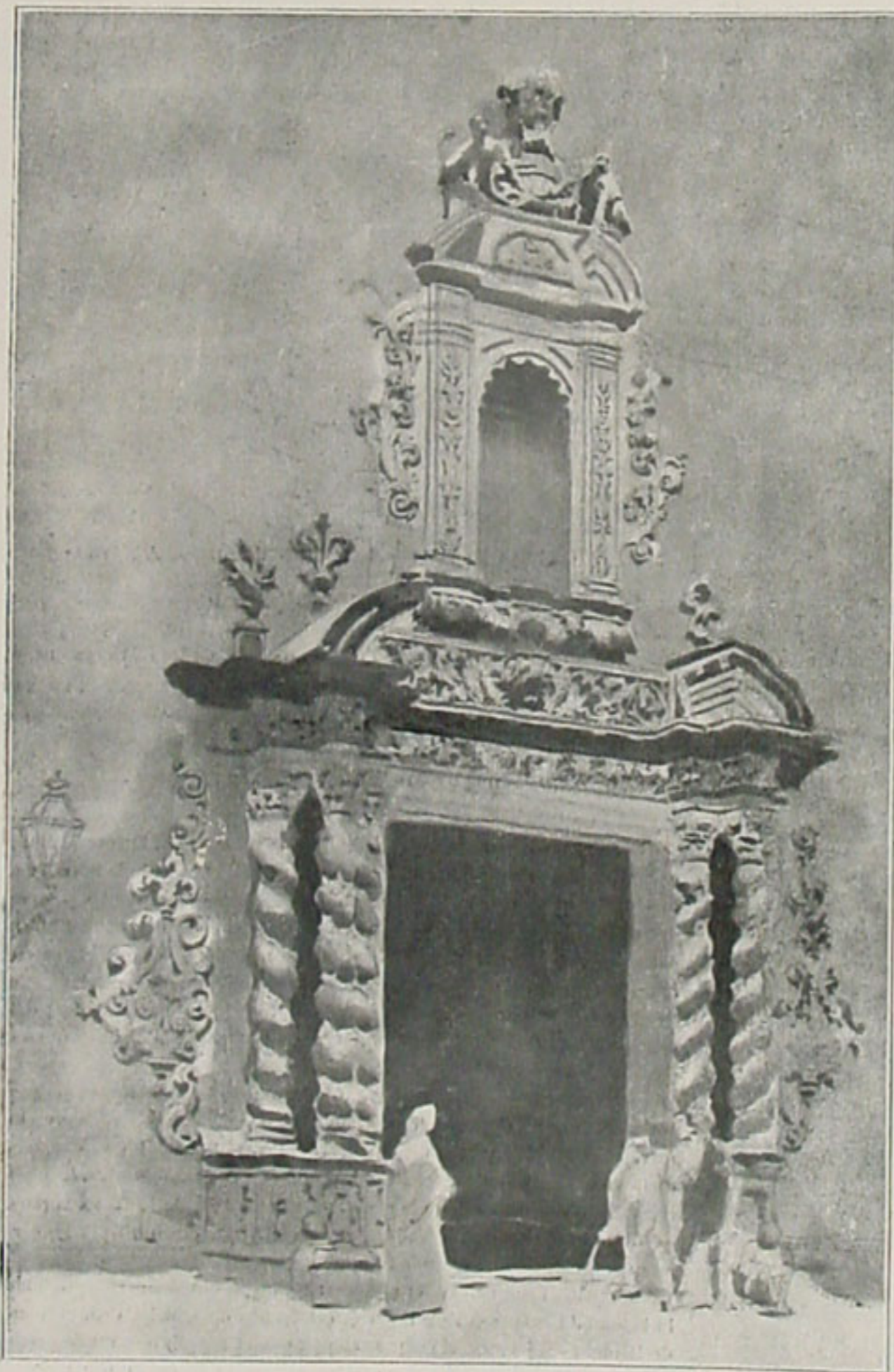
PORTALADA DE LA IGLESIA DE CALDAS DE MONTBUY

Sempre ha estat Catalunya camp apropósit per al desenrotlllo del art en totes les seves manifestacions, y l'art arquitectónich, per lo molt duraderes que son les seves obres, es potser lo que més mostres ha dexat de les aptituts y gustos dels nostres antepassats.

Innombrables son los exemplars de portalades de iglesia que hi há escampats per les viles catalanes y entre elles s'hi veuhen tots los istils, desde'l románich y gótic al de més enrevessat barroquisme.

Avuy oferím la apuntació que de la portalada de la de Caldas de Montbuy va fer lo jove dibuxant senyor Gosé, que pot judicarse un dels més acabats models en sa classe.

CATALUNYA ARTÍSTICA

PORTALADA DE LA IGLESIA DE CALDAS DE MONTBUY (Dibuix de Gosé.)

REVISTA MENSUAL

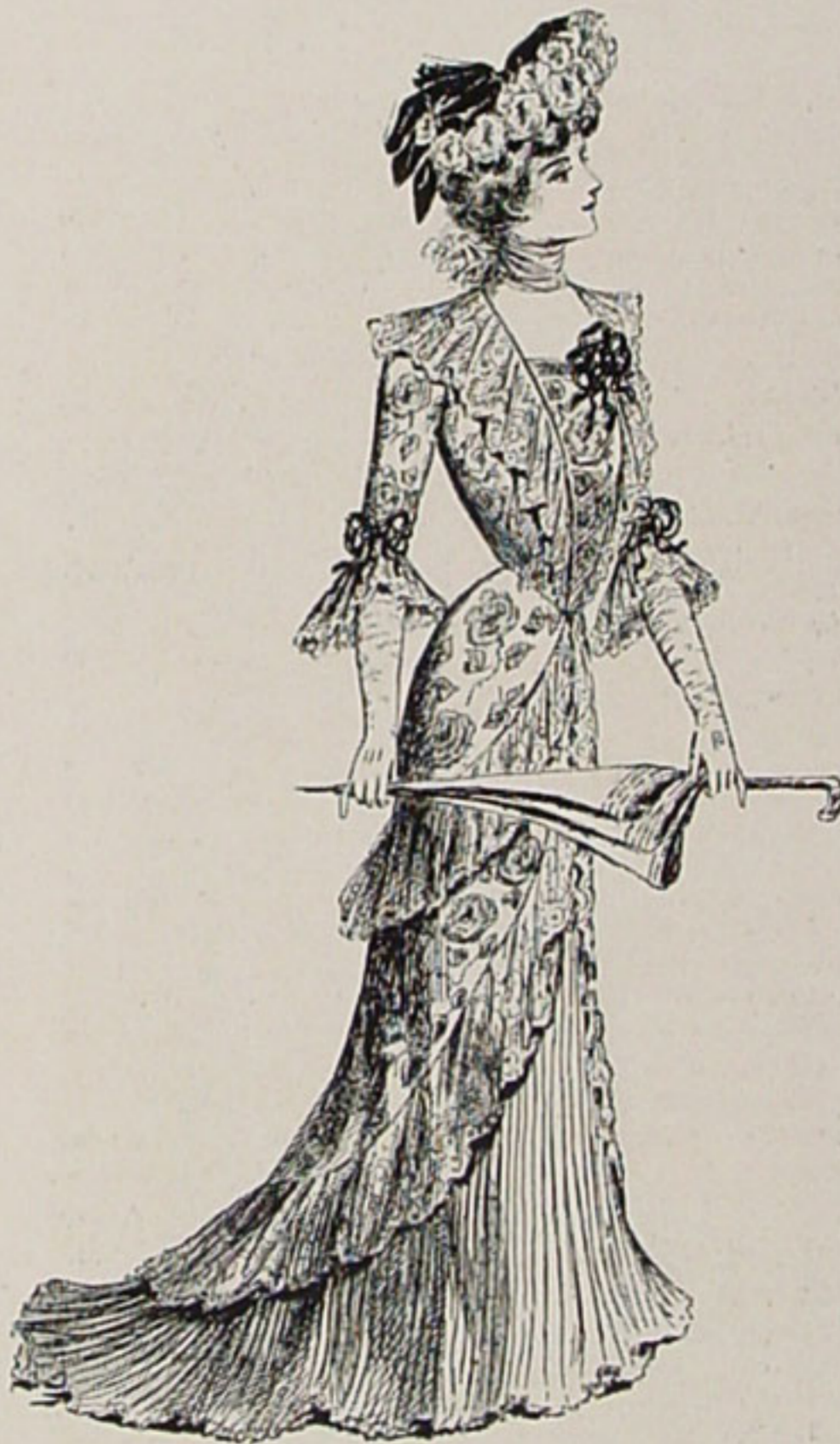
PER Á LES

SENYORES

PARÍS, 10 de agost de 1901.

V AIG á fer remarcar á les elegants de Barcelona les tendències generals d'aquesta temporada, per á tota mena de vestits. En primer lloch, se veu que'ls colors clars dominan, rebutjantse en absolut los tons foscos, tant de moda alguns anys enrera. ¡Y tenen rahó les senyores elegants! Res més bonich per á un vestit d'estiu, per' anar á plena llum ó á aguantar los forts raigs de sol á les platjes, que'ls vaporosos colors que sempre cauhen bé y son lleugers y cómodos d'esser portats, tenint ademés la gran comoditat de la fácil llimpiesa, lo qu'es una qualitat essencialíssima, ja que permet en qualsevol lloch reparar los accidents d'una anada á la *Font chervilleuse* ó á la Roca punxada, y no's tem embrutarse, sinó que's disfruta ab tota llibertat de les ventatges de les sortides á fora, anant per tot ab la major llibertat.

Es una cosa ben decidida la supresió de la part superior del cos en tot temps, aparexent com *gainé* sense ampulositats de cap mena, ni adornos á l'altura de les caderes, farvalans, ni res que axampli la mida del cos; no s'han fet més que petites proves que no s'han seguit gens. Veyém sempre axamplarse les faldilles fins á lo infinit de la part de baix á partir dels genolls, però gens de la part superior. A les faldilles se'ls demana una *coupe* ben feta que dongui d'ella metexa una figura ajustada completament de dalt y acampanada de la part inferior. Així veyém imposarse en un sentit casi general lo volant en forma, com una mena de necessitat absoluta. L'art consisteix en dissimularlo, y aquest esforç dona lloch á ingenyoses combinacions, sobre tot, per als vestits fins. Si's vol donar aquesta forma als vestits del any passat, es de lo més senzill y aném á donarne

VESTIT DE CASSINO.

les regles. Descosida completament la faldilla, sigui la que's vulgi la forma, se rectificará la part de dalt abans que tot: després, en los trossos que sobrarán, s'arreglará per á combinar lo volant qu'es molt ample. Si l'altura d'aquest volant resultés insuficient, se'l posará entre dúes tires de puntes ó *taffetas*, segons que'l vestit tingui que resultar més ó menys luxós, lo qual no tindrà gens l'ayre d'ésser un arreglo sinó un adorno més, y axís s'obténdrá l'efecte demanat. Si's vol, al costat de les puntes s'hi posan unes tirketes de vellut negre, y axís acaba de completar la faldilla, fentla encara més elegant. Després d'axó, un petit arreglo al cos y quedará un vestit presentable, com nou á tot arreu, sense cap escrípol.

Entre tantes coses rebuscades que forman la *toilette* d'una dona elegant, son molt de moda les minassas ruxas del coll que tant contribuexen al efecte del conjunt, lleugeres, d'un ayre delicat y flexible com pétals de flors. Son fetes de tuls especials extraordinariament vaporosos, però que s'aguantan ab molta forsa, y no's fan solzament en blanch y negre, sinó que se'n veuen de tots colors, però sempre de tons molt pàlits, molt boyrosos, *mourants*; los blaus, los rosa, los malva son apenes indicats. Se fan igualment de *nuages* de tul de tons sombrejats, sobre'ls quals s'hi pintan flors á la má; son una cosa les ruxes que se'n veuen de totes maneres, per-

VESTIT D'ESTIU.

VESTIT DE VIATGE.

metent donar lliure curs á la fantasia de cada una; no més se necessita que siguin molt amples, ab molts gruxos de tul sobreposats y caps molt llargs, aguantantse tot plegat conservant un ayre de fragilitat vaporosa.

En les sombrilles s'hi veuen grans fantasies de dibuix; últimament n'he vist algunes adornades ab flors naturals sostingudes prop de la *trungle* que feyan molt bon efecte.

Per als nens lo que'ls vesteix més, tot sentlos anar sense molestia, son les petites bruses-americanes escollatades, ab mànegues bufades y mig llargues, tallades dretes y subjectes al cos per un cinturón de cuyro blanch ó groch. Los plechs se fan tots sols. La senzillesa més gran deu ésser la base d'un vestit per á les criatures, perque les complicacions son de mal gust. Afeginthi una berta alta de bordat sobre muselina que cubrexí les espatlles, que les axampli y enquadra'l cap fent forsa bonich, y's tindrà un cos vistós que's completarà ab una faldilleta curta ab brodats á baix, perque ja s'ha acabat la moda dels cossos curts y faldilla llarga; ara es completament al revés.

Als noys ja no se'ls posa més los pantalons bufats, axó ja es vell; ara van ab los pantalons estrets fins assobre'l genoll, que semblan sempre tallats massa petits, y son casi bé ridículs, però ara son moda. Es tot l'argument. Ab axó y una marinera blanca ó brusa ab coll de marino de franela ó fil y samarreta ratllada, heusaquí un magnífich vestit per al camp.

JULIETTE

NOSTRES FIGURINS

VESTIT DE CASSINO

Aquí oferim a les nostres lectores un magnífich vestit per á visitar les platjes elegants ó'ls Cassinos á la moda durant la temporada d'estiu. Es estil Lluís XVI, de *taffetas*, de fondo blanc, ab rams *pompador*. La faldilla forma túnica guarnida de volants de puntes, posades sobre una altra faldilla de musselina de seda *plissée*. Cos acabant en punta ab escot quadrat, guarnit d'una berta de puntes que baxa fins á la cintura, ahont los dos costats se juntan, nus de vellut negre al costat del cos y á les mànegues. Aquestes fins al colze, solzament acaban ab una *riche* ben ample. Guant llarch blanc.

VESTIT DE VIATGE

Es elegant y seriós al meteix temps, de llaneta, barreja color *beige* no massa clar. Cos ab plechs voltats d'un adorno de seda ó cassimir. Brusa de puntes aguantada per dues *pattes* de *taffetas beige* repun-

I II
VESTITS DE NENES DE 12 Á 14 ANYS.

en forma de brusa, obert sobre una camiseta de musselina *plissée* de través y guarnida d'entredós de puntes; un galó brodat va als punys y al voltant del escot.

VESTIT DE PASSEIG

Vestit de panyet blau. Faldilla ab botons al devant, acabant per un volant en forma ab revés de guipur al devant. Cos *plisse*, guarnit ab una peça de guipur ab un coll de tela rodó. Mànegues estretes ab un gros puny acabant ab guipur igual que'l del restant del vestit.

VESTIT DE NENA DE 12 Á 14 ANYS

I. — Es de tela ben flexible, faldilla en forma, ab grupos de plechs cusits fins á mitja faldilla; lo devantal es separat per una banda de biaxos superposats; metexos biaxos al pit y en peça quadrada al darrera. Brusa *bouffante* devant y darrera. Lo cos va tancat á la espatlla per la part coberta de biax, y sota la brusa, á la esquerra; lo forro al mig del devant y la faldilla al darrera. Mànega curta á la part de dalt, ab biaxos de seda cusits al damunt, des del colze *sabot* ajustat, bastant llarch. Aquest vestit pot ferse de llaneta llisa ó ab dibuxos petits ab biaxos de seda ó de llaneta assortits segons lo color del vestit. Petits botons daurats. Coll de tela y una corbata negra.

VESTIT DE VISITES.

tejades y guarnides de botons d'or. Faldilla molt ample ab una banda cassimir de seda enquadrada de plechs á la má. Sombrero de palla manila blanca, forrada de rosa pàlit, punta color crem posada sobre un tul lilanch. Nus caygut al costat sobre'l monyo.

VESTIT D'ESTIU

Es de vel color crem. Faldilla *plissée* á la altura de les caderes, y adornada á *baire* per tres vols d'entredós de puntes. Cos *plissée* també

VESTIT DE PASSEIG.

II. — Faldilla plana a tota la part superior, volant en forma *plissée* y subjecte a dessota a 12 centímetres, y a dalt per un entredós resseguit de dos petits velluts negres. Brusa *plissée* del mateix género ab la metexa mena d'adorno a la espatlla, gran coll formant dues rodones a la espatlla. Mánegues *plissées*, acabant ab un puny just. Aquest vestit pot ferse de tota mena de texits lleugers, *crêpes*, vels, etc. Lo cos va tancat al mig de devant; la faldilla al mig de darrera.

VESTIT DE VISITES

Vestit de panyet. Faldilla guarnida de biaxos de *taffetas* repuntejats posats de través y d'un ample entredós fet de *taffetas plissée*, enquadrat de dos biaxos ab repunts.

Bolero curt resseguit de biaxos ab los metexos repunts y guarnit ab *plissées* de *taffetas* posats al biaix, sobre'l cos y formant la part superior de les mánegues. Brusa de musselina bordada de velluts estrets. Se necessitan per a fer aquest vestit de 6 a 6'50 metres de bona amplada.

ABRICH ELEGANT

Forma *manteau* de *taffetas* completament *plissée* y incrustat en diferents puestos de motius brodats de relleu. Corbata de vellut ab caps, terminant ab volants de musselina de seda *plissée* igual que les mánegues; aquestes bastant curtes. Espatllas cobertes de brodats, com lo coll alt que arriba fins als cabells. Es forsa elegant y recomanable pels passejos de nit y sortides dels teatros ó reunions d'estiu, per a presservarse de la humitat.

NOU MODEL D'ESTIU

Vestit de serja marrón. Faldilla *plissée*

ABRICH ELEGANT.

NOU MODEL D'ESTIU.

una camiseta de musselina. Coll de guipur rodejat d'una musselina. Mánegues bufades ab puny llarch de guipur.

VESTIT DE CAMP.

tallada per aplicacions de guipur *crème* posades en forma, axamplantse fins a formar medallons al devant. Cos adornat ab un gran coll de guipur ab punxes. Aquest coll va subjecte per una *torsade* de *taffetas* crem. Cinturón de serja ab repunts. Conjunt bonich per a la estada al camp, senzill y elegant.

VESTIT DE CAMP

Es de *foulard* blau clar, ab pichs més foscos, la faldilla es feta de sis volants voltats d'una *rucha* de tul que acaba al costat formant davant llis. Cos forma bolero fet dels metexos volants obert sobre

CONSELLS PRÁCTICHS

INFLOR DE LES PESTANYES. — Contra lo inflament de les pestanyes s'aplicará als matins y vespres unes benes ben calentes d'aygua bórica que's dexarán alguns minuts, y trayentles altra volta s'axugarán les pestanyes y se les dexará secar completament, y després se farà sobre cada una, durant un ó dos minuts, un massatge de cap a cap, dolç y ben fet. Se farà us per a aquest massatge d'una pomada composta de:

Lanolina.....	2'5	grams.
Vasselina.....	2'5	>
Sulfat d'alumini.....	0'25	>
Conserva de roses.....	5	>

A LA CHINA. — Cóm passa'l temps! Ja fa més de deu mesos que'ns varen tallar lo cap. — (*Le Rire*, París.)

MOVIMENT FEMINISTA

SENYORA SCHMAHL: — Lo vostre lloch no es á la cuyna, germanes meves! Deixéu los fogons, tot procurant conservar vostres marits... Y no'm diguéu pas que axó es impossible... — (*Le Rire*, París.)

nel·lo, ventajosament conegut entre'ls conreuhadors de la musa catalana y molt favorablement acullit entre'l públich de la nostra terra, ja que son varies les obres que ha donat á la estampa y l'èxit ha coronat cada volta los seus esforços y entusiasmes.

Anima es verament la del poeta, la del amich franch, la del patriota, la del amant del progrés y la llibertat. Per axó aquells versos tenen tots un no sé qué que simpatisa, que atrau al llegidor y li fan apreciar al autor sense conéxel. Aquest es lo secret de la acceptació dels llibres d'En Marinelló (A. Llimoner).

Al remerciarli lo seu obsequi lo felicitem coralment.

••

UN PER ALTRE, comedia bilingüe en un acte y en prosa, original de *J. Llopart Monner*.

Ab lo número 15 ve signada aquesta obreta que forma part de la biblioteca de *La Barretina* y que va estrenarse en l'*Ateneu de Sant Lluís Gonçaga*, de Sant Martí de Provençals, la nit del 23 de setembre del any passat.

Com á obra dramática, y tenint en compte la classe de produccions que constituïhexen la mentada biblioteca, pot anar quelcóm, si be que no la trovém pas á la mida de algunes altres de la metexa. Axó, no obstant, revela en son autor bones condicions per al art dramàtic, per lo que li enviém la nostra enhorabona.

••

QUINZE DIAS Á LA PRESÓ.—Impresions, notes y recorts de un dels nou que voluntariament varen constituïrse presos en lo moviment gremial de 1899.—Barcelona, 1901.

Ab tot l'interés que mereix aquest llibre hem llegit les 104 planes que'l forman.

Avuy aquest llibre potser passarà desapercbut; segons com, serà més ó menos discutit per uns y per altres. Mes siga com siga, nosaltres creyém que té veritable importància perque marca un estat d'opinió que no es pas particular del autor, sinó que podríam provar que es de molts altres que no han estat quinze días á la presó, però que per altre costat que no'l dels gremis, hi veuhem també certa desil·lusió, ó millor dit, la senten ells la desil·lusió, filla del procedir dels que prenen per espills...

Lo senyor Morera y Borés, autor del llibre, ab un estil cap mica vulgar, fa la historia d'aquells quinze días y'ns dona á conéixer moltes coses que una gran part del poble no sabia. Alguns trovarán que no va

en lloch la publicació del llibre que'ns ocupa: nosaltres creyém que podria servir de molt si'l poble volia fixarse ab les coses, ja que d'ell se'n desprenen unes ensenyances que no son per puntualisar en una senzilla nota bibliográfica.

A nosaltres nos ha complascut molt y per xó felicitem coralment al seu autor, recomanant als nostres abonats que no dexin de llegir l'esmentat llibre.

••

Lo periòdich catalanista *Juventut* ha repartit als seus constants llegidors los últims quaderns de les obres *Quan ens despertarem d'entre'ls morts*, d'Enrich Ibsen, que forma un tomo de 160 planes, y *Ayres del Montseny*, de mossén Jascinto Verdagner, qu'en fa un altre de 148. La impressió es esmerada y feta sobre bon paper, costant la primera dugues pessetes y la segona tres. Se venen en aquella administració.

••

ELS ENCARRILATS, drama en tres actes per *Jean Terradell*.—Barcelona. Tip «L'Avenç», Ronda de la Universitat, 20.—1901.

Aquesta obra, que fou estrenada al teatre de Novetats d'aquesta capital la nit del 27 d'abril propassat y de la que varem ocuparnos extensament en aquella fetxa, ha sigut impresa pulcrament y's ven al preu de dugues pessetes per totes les llibreríes.

La tipografia «L'Avenç» ha demostrat una vegada més lo seu bon gust en aquesta mena de treballs que honran á la casa y á la patria catalana.

••

S'han rebut, ademés, en aquesta administració, la cançó catalana *Los Romeus*, IX de la colecció del *Cançoner Popular*, ilustrada per lo senyor Bas.

Lo quint quadern de l'obra *Suma Aurea de las alabanzas de la Bienaventurada Virgen María Madre de Dios*, que publica la Academia Bibliográfica Mariana de Lleyda.

Una invitació pera les fires y festes que tindrán lloch á Alaró (Mallorca), avuy, diada de Sant Roch, escrita en catalá y firmada per l'Ajuntament d'aquella població.

Los primers números dels periòdichs catalanistes *Lo Baluart de Sitges*, de aquella població, y *Llevant*, de la barriada de la Barceloneta, que's presentan coratjosos per á defensar la causa de la patria.

Benvinguts siguin y agraïm lo saludo per la part que'ns toca.

CURIOSITATS Y PASSATEMPS

AFORISMES

(DEL LLIBRE «BANY DE MAR», PER PERE MANAUT)

(Acabament.)

XVI. Es molt útil abrigarse desseguida al exir del aygua.

XVII. Los banys anomenats de plaher, son útils sempre y necessaris durant l'època de la canícula.

XVIII. Lo bany de plaher que's pren sense cap indicació curativa, dexa sentir un dol benestar que contribueix á la resistència orgánica dels días xafegosos.

XIX. Los que prengan lo bany solsament per refrigerar un xich la seva pell, procurarán respirar en la platxa una bona estona los ayres marítima qu'en part poden substituir llurs ayres purs y oxigenats de la montanya.

XX. Per á millor resultat del bany cal estarse un xich abans de despullarse á la platxa respirant la brisa marina, ensemps que la pell se va refrescant; tréurers la roba no ab tanta calma que puga refredarse massa'l cos y després entrar de correguda dintre'l-mar.

XXI. En la escrófula, anèmia, clorosis y estats de debilitat general, deuen pèndrers més de quinze banys.

XXII. Les malalties de la pell, nas, orelles y ulla reclaman series de set banys, fins arribar á vinticinch.

XXIII. Lo bany de mar deurá emplearse en los danys crònichs de la matriu; irritacions del ventre y dels budells, fins á sentir una mellora que'ls remeys interns acabarán de resòldrer ab la curació.

XXIV. En lo nervosisma, neurastenio, hestèrich, ball de Sant Víctor, mal de Sant Pau, etc., los banys de mar deuen ésser exclusivament d'impressió.

XXV. Las contra-indicacions del bany de mar més principals, son la tisis, cranch, aneurismes, malalties de cor y'ls estats d'alteració específica venèrea.

XXVI. Per bona moral social y amor al proxím, no deurán banyarse ab comunitat los que tingan malalties encomanadises, com son ronya, tinya y altres.

XXVII. Per bona higiene d'un meteix y de sos semblants, es molt útil pèndrer un bany temperat d'aygua, abans de comensar lo tractament hidro-marítim.

XXVIII. Los quartos anomenats de família son altament perjudicials, perque en elles es fácil enco-

menarse malalties repugnants sempre y devegades molt perilloses.

XXIX. Solsament les quadres ben ayrejades, cuydades ab escrupulosa netedat y molt sovint repintades, y les casetes celulars desinfectades diariament poden recomenarse.

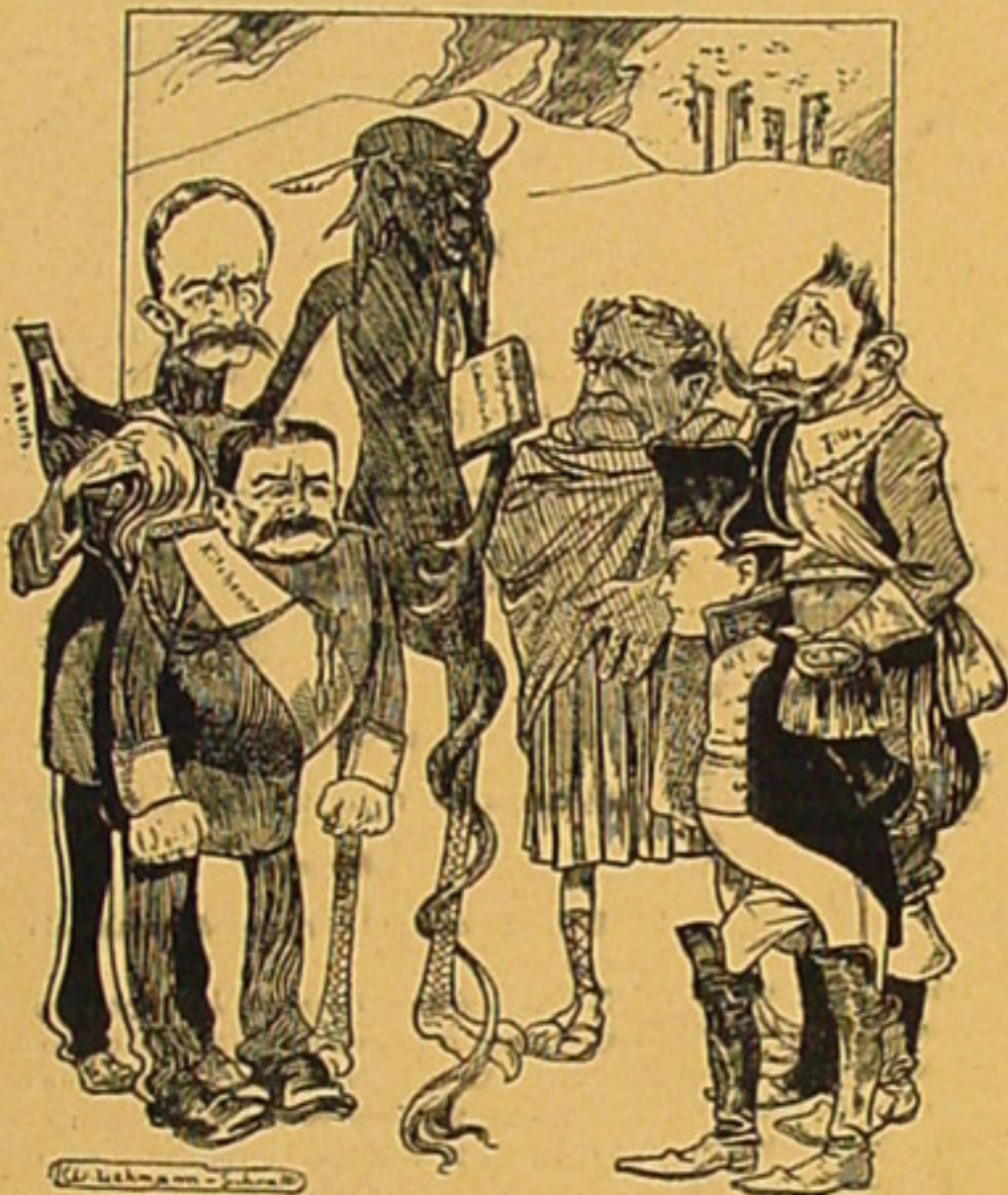
XXX. Es condició indispensable que cada banyista tinga de sa propietat la roba de bany y la

d'axugarse, sens permétrer que siga lleugerament esclarida ab la dels demés, com se sol fer.

En aquest cas es convenient desinfectar lo líquit per medi de carbó vegetal, sentse en la proporció de 60 grams ó un xiquet menys de carbó per cada hectòlitre de vi.

Quan s'aplica á les botes fum de sofre en excés, lo vi agafa olor sulfurosa y pert la finor, ademés de quedar son color un xich esmortuít

SOLUCIÓ AL PASSATEMPS DEL NÚMERO PASSAT.
LOGOGRIFO NUMÉRICH.—Cap del món.

AL CLUP DELS «MASSACREURS»

LO PRESIDENT SATANÁS: — Senyors, tinc l'honor de presentarvos vostres dos nous membres honoraris, MM. Roberts y Kitchener.

(Nebeltpalter, Zurich.)

Sumari del núm. 19

GRAVATS: Al cor del Vallés: La batuda (fot. de F. d'Argila). — Cap de San Sebastiá, dibuix de J. Llaverias. — Vista general de Sant Feliu de Guixols. — Rambla de A. Vidal. — Vista parcial del port y caseta del Salvament de náufrechs. — Present ofert al «Orfeó Catalá», per lo Magnífich Ajuntament de Sant Feliu. — Senyera del «Centre Catalá» y grupo de socis organitzadors de la visita del «Orfeó Catalá» (fot. de M. Vilallonga). — Sagell conmemoratiu de la visita del «Orfeó Catalá» á Sant Feliu. — L'hereuet de casa, quadro de M. Guillon. — La arribada dels diputats regionalistas (fot. de J. Soler). — Arquitectura moderna catalana: Vista y detall de la fatxada principal de la casa del carrer de Casp, núm. 52. — Gent de casa, dibuix de Mariano Foix. — Qüento ilustrat, per Anriban. — Caricatures estrangeres.

TEXT: Crónica de Catalunya, per Joseph Alemany y Borrás. — Sant Feliu de Guixols y lo Catalanisme, per P. Colomer y Fors. — A Nostra Senyora de Queralt (poesia), per Joseph Baucells y Prat. — Lo perdó, per Laureano Fontanals (ilustracions de G. Pujol H.). — Nostres gravats. — Sport, per J. Elías Juncosa. — Revista de teatres, per F. B. — Bibliografia. — Curiositats y passatemp. — Anuncis.

MUSICA: Rima, per Francisco de P. Sánchez Gavagnach, lletra de Manel Rocamora.

ANUNCIS

LA IL·LUSTRACIÓ LLEVANTINA

(ÚNICA IL·LUSTRACIÓ CATALANA)

REVISTA ARTISTICH-LITERARIA

DE

Catalunya, Valencia, Balears y Rosselló.

Rambla de las Flors, 20, primer.

CADA NÚMERO UNA PESSETA

Mig any... 11 pessetes.

Un any... 20 »

Extranger.

Un any... 25 franchs.

A Filipines, Cuba, Puerto-Rico y demés països de l'América llatina, fixaran los preus los senyors corresponsals.

Pagos á la bestreta.

COLECCIO COMPLERTA

DE

LA IL·LUSTRACIÓ LLEVANTINA

(primera época.)

Se trova de venda á n'aquesta Administració al preu de

CINCH PESSETES.

ARTISTIQUES TAPES PERA GUARDAR

LA IL·LUSTRACIÓ LLEVANTINA

apropiades pera Casinos y Biblioteques.

PREU 4'50 PESSETES.

Se venen á n'aquesta Administració y á casa de nostres corresponsals.